

FÖRSVARETS

FORUM

FÖRVARMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 4/2016

GLOBAL MÄSTARE

ETT VANLIGT ARBETSPASS PÅ HEAVY AIRLIFT WING

SEX ÅR SOM SOLDAT – men sen då?

Unik handgranat ersätter **SPLITTRAD SEXTIOÅRING**

I SKREDSVIK finns inga badkrukor

PLUS: PERSONLIG UTRUSTNING PRIORITERAD | BERNDT PÅ OVÄNTAT BESÖK | BAKOM KULISSERNA
I ALMEDALEN | TOTALT FOKUS PÅ TOTALFÖRSVAR | KRÖNIKÖREN: GÖR SÅ HÄR, SVERIGE

VI HAR TAGIT VIKTIGA STEG

JAG HOPPAS ATT sommaren gav er alla möjlighet till återhämtning, även om omvärlden inte slår sig till ro. Ett särskilt tack ska riktas till alla medarbetare som var i tjänst denna intensiva sommar som kom att präglas av terrorism och osäkerhet. För egen del ägnade jag en stor del av ledigheten åt att reflektera över Försvarsmaktens roll och långsiktiga utveckling. Nya arenor för krigföring kräver vaksamhet, samarbete

från värnplikssystemet ger ingen enhetlig bild. I vissa avseenden har våra förväntningar överträffats. Jag gläds särskilt över att hela 90 procent av alla som har genomfört militär grundutbildning fortsätter sitt engagemang i Försvarsmakten i någon form. Men det finns också anledning att vara bekymrad. Vi når i dag inte upp till alla våra mål på personalområdet. Även om vi jobbar stenhårt på att öka rekryteringen,

”Var och en av oss har ett uppdrag och ett ansvar att tillsammans bidra till ett trovärdigt försvar här och nu.”

och beredskap att agera. Var och en av oss har ett uppdrag och ett ansvar att tillsammans bidra till ett trovärdigt försvar här och nu. Samtidigt måste vi lyfta blicken mot horisonten och formulera hur vi bygger nödvändig försvarsförmåga också på sikt.

Med höstens inträde är verksamheten nu åter i full gång. Det är med stolthet som jag blickar tillbaka på vår verksamhet under det första halvåret i den nya försvarsbeslutsperioden. Vi har tagit viktiga steg för att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och den samlade förmågan i totalförsvaret. Allt inom givna ekonomiska ramar. Kort sagt - vi gör ett riktigt bra jobb.

Men det är klart att vi har utmaningar. För sex år sedan anställde vi de första soldaterna. I detta nummer berättar några av dem om sin tid i Försvarsmakten. Övergången

finns det klara fördelar med ett mer flexibelt system. Jag hoppas därför på att personalförsörjningsutredningens förslag ska följas av snabba politiska beslut som möjliggör högre effekt.

UNDER DE KOMMANDE månaderna kommer jag att besöka förbanden för att ta del av verksamheten och föra samtal med medarbetare och chefer. Jag förväntar mig en öppen och rak dialog om läget i organisationen och hur vi ska öka såväl förmåga som förtroende. Det krävs för att vi ska kunna lösa vårt uppdrag.

Väl mött!

Micael Bydén
Överbefälhavare

s2 ÖB:S LEDARE**s4** AKTUELLT med På Ny Post**s10** PORTRÄTTET
En gardel**s18** ALMEDALEN
Bakom kulisserna på HMS Carlskrona**s34** ÖVNING
Bison Counter**s35** FÖRSVARSLOGISTIK
Personlig utrustning prioriterad**s38** FOTO
Bryan Adams på Fotografiska**s40** TOTALFÖRSVAR
Fullt fokus på starkare totalförsvär**s46** MATERIEL
Handgranat m/56 fyller 60**s54** TILL SIST
Pride (in the name of love)**s56** ÄSIKTEN med SVAR DIREKT**s57** VETT&ÄGILJETT
Ytsim och modell äldre**s58** KRÖNIKAN
Charly Salenius-Pasternak**s59** BILDEN
Mer än namn på en vägg

NJUTBARA NÖRDIGHETER

EFTERSOM JAG SJÄLV gillar att snöa in på obskyra ämnen, är jag ganska förtjust i liknande människor.

Som Markus, formgivaren av Försvarets forum. Han blev helt exalterad av typografin på schweiziska försvarsmaktens kaffemuggar i papp.

Eller Ian Kinley på FMV, som i 16 år jobbat med att utveckla våra handgranater och är pappan till en världsunik variant. Men det var först när jag berättade om arbetsrubriken – ”Splittrad sextioåring” till artikeln om Handgranat modell 56 som han insåg varför han kände sig så befreundad med den.

– Jag är ju också modell 56, utbrast han.

DAG ENANDER,
Redaktör, Försvarets forum

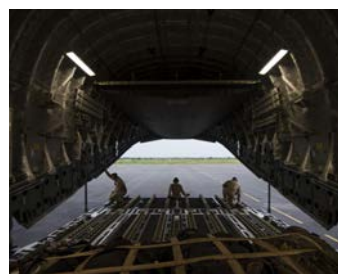
P.S. Vi tryckte två omslag till detta nummer. Vilket fick du?

FOKUS: PERSONALFÖRSÖRJNINGSPRÅGAN UNDER LUPP De har jobbat som soldater i sex år. Han kan förklara systemet. Hon har utrett frågan. Läs mer på **s12-17**.

FÖRBANDET: RÖJDYKARNA. De sägs ha viljor av stål och simhud mellan tårna. Men stämmer det? I Skredsvik och på **s41-45** kanske svaren finns.

HAW: GRÅA GIGANTER. Filip, Robert och Kalle och de andra på Heavy Airlift Wing har världen som arbetsplats. Läs om ett ganska vanligt arbetspass på **s22-33**.

PÅ JOBBET: OVÄNTAT BESÖK. När Berndt Grundevik kommer på oanmäld beredskapskontroll är det på allvar. Läs på **s50-53**.

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88.

Ansvarig utgivare: Marcela Sylvander, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Dag Enander, dag.enander@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning.

Art Director: Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryckt:** Elanders Sverige AB. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material.

Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt. Nästa textdeadline: 10 oktober 2016. Beräknad utgivningsdag: 1 november 2016. För ej beställt material ansvaras ej. ISSN 1100-8245. Genrebilder från Shutterstock. Foto, omslag: Anton Thorstensson/ComCam.

BOKSKATTEN PÅ KARLBERG RENOVERAS

Under två somrar har bokbindaren och den före detta anställda på Karlberg, Nils-Göran Nilsson inventerat de gamla biblioteken som finns på skolan och därefter rengjort bok för bok.

”DET ÄR UNIKT för Försvarmakten. Biblioteket är inte bara ett viktigt dokument för den militära utvecklingen under den senaste 500 åren. De speglar även ett viktigt skede i svensk utbildningshistoria”, säger Nils-Göran.

En besökare på Karlbergs slott kan sedan i juni i år se det nyinredda Kadettbiblioteket med sina i huvudsak moderna böcker. Mindre känt är att slottet har ett stort bokbestånd fördelat på Äldre-, Nyare- och Pedagogiska biblioteken. Samlingarna i dessa omfattar böcker från 1500-talet till slutet av 1800-talet, det vill säga, tiden före Kadettbiblioteket.

– Endast ett fåtal böcker från 1700-talet, tillhörande drottning Ulrika Eleonora den yngre finns utställda i en monter. Övriga är otillgängliga för besökaren, säger Nils-Göran Nilsson.

Det så kallade ”Äldre biblioteket” omfattar litteratur tryckt före 1830, bland annat läroböcker, instruktioner och reglementen som genom åren använts i utbildningen.

Nils-Göran Nilsson karriärväxlade till bokbindare efter 16 år som anställd på Karlberg. Nu är han tillbaka för att renovera skolans unika bibliotek.

Nils-Göran Nilsson berättar att det på 1990-talet påbörjades en inventering av biblioteket som tyvärr inte slutfördes. En prioritering var tvungen att göras när arbetet väl sattes igång igen.

– Att fokus inledningsvis kom att ligga på ”Äldre biblioteket” beror på att det innehåller den för Karlbergs historia viktigaste litteraturen, både för tiden före Krigsakademiens tillkomst och de första åren av skolans verksamhet.

I samband med inventering och katalogiseringen av biblioteket under senare år, konstaterades att böckerna var smutsiga

samt hade en mängd småskador, Nils-Göran Nilsson blev mannen för jobbet.

Första fasen av arbetet är nu avslutad med rengöring och förbättrad förvaring. Cirka 300 böcker ska nu lagas. Biblioteket kommer dock inte vara öppet för alla efter renoveringen.

– Karlbergs slott är en militär arbetsplats och därmed skyddsobjekt. På grund av detta är inte samlingen tillgänglig för en bred massa, men är å andra sidan väl skyddad, avslutar Nils-Göran Nilsson.

Text och foto Torbjörn F Gustafsson/MHS

CITATET

”Man behöver inte förneka att en del rysk propaganda sköljer över oss. Den verkar dock knappast ha några större effekter. Kremls informationsoffensiv når i varje fall inte till våra större tidningar, knappast heller till sociala medier.”

Torsten Källemark på Aftonbladet Kultur den 2 juni, under rubriken ”Hybridkriget är vanlig rysskräck”.

En knapp månad tidigare publicerades rapporten ”For og Falsehood” av Finska Utrikespolitiska Institutet, där just Aftonbladet Kultur uppmärksammades för att genomgående beskriva annekteringen av Krim med ett ryskt narrativ.

SLÄPP MOBILEN, MARINKÅREN!

FÖR LITE SKYDDSVÄRN och på tok för många smartphones – och det ska det bli ändring på, lovade amerikanska marinkårens kommandant och högste chef, general Robert B Neller nyligen.

– Vid en övning nyligen kom den största elektromagnetiska signaturen från förläggningen på ett MEF:s högkvarter (Marine Expeditionary Force, en cirka 30 000 man stark enhet; red. anm).

Varför? Jo, där hade alla sina mobiltelefoner på slagna. Sådant röjer oss. Hädanefter får vi lämna våra mobiler hemma, sa den bistre marinkårskommandanten.

Han utlovade också betydligt mer skyddsvärnsgrävande, personlig maskering och fältmässiga förhållanden för ma-

General Robert B. Neller.

rinkåren. Redan nästa år får vi se om general Nellers order hörsammats, då marinkåren är ett av de utländska förband som kommer delta i övningen Aurora 17.

KARLSON FORTSATT MUST-CHEF

REGERINGEN HAR beslutat att förlänga Gunnar Karlsons förordnande som chef för den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, Must, till den 30 april 2019.

Generalmajor Karlson har varit chef för Must sedan 2012 och har tidigare bland annat varit förbandsproduktionschef samt tjänstgjort i Bosnien, Tjetjenien och Bryssel. Den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten bildades 1994, men en stående underrättelsetjänst har funnits sedan 1905. Driftsbudgeten uppgår till drygt 700 miljoner kronor och 70 procent av personalen är civilanställd.

Generalmajor Gunnar Karlson.

I KORTHET

IDROTT

TACK, OS-HJÄLTAR

När stora delar av den svenska truppen från OS i Rio de Janeiro kom hem, fick de speciell eskort från Försvarsmakten: den sista biten eskorterades flygplanet av två JAS Gripen från incidentjakten.

– Verksamheten medgav att vi kunde använda de här flygplanen och det gör mig glad. Det är viktigt att vi visar vår uppskattning och stolthet över de svenska OS-deltagarna. Fotbollstjejernas silver och Sarah Sjöströms alla medaljer, vilka bragder! Men det här är Försvarsmaktens tack till hela den svenska OS-truppen för deras fantastiska insatser, säger ÖB Micael Bydén.

LEDARSKAP

HAR DU BÄSTA CHEFEN?

Är svaret ja på den frågan, kan du nu nominera denne på chefgalan.se – ett event som Försvarsmakten medverkar i. Är det snarare så att du känner till en riktigt bra ledare, så nominera denne på framtidverket.com!

RESERVOFFICERARE

18 NYA RESERVARE

Nyligen utnämndes 18 kadetter som genomgått anpassad reservofficerskurs (AROK) till förstesergeanter, vid en högtidlig examensceremoni på Militärhögskolan i Halmstad (MHS H). Tjugo veckors utbildning är till ända och Försvarsmakten får ett efterfrågat och efterlängtat tillskott till krigsförbanden.

– Det här är en viktig dag för Försvarsmakten, Vi tillförs ny kraft och ni berikar och höjer kompetensen i Försvarsmakten genom er blandning i ålder, bakgrund och erfarenhet. Det finns goda möjligheter att fortsätta utvecklas som reservofficer i både bredd och djup, men även i högre grader, betonade Försvarsmaktens utbildningschef, brigadgeneral Anders Callert vid examensceremonin.

NY SPECIALANPASSAD UTBILDNING FÖR MARINEN:

ÖRLOGSSJUKVÅRDARE

DEN UTBILDNING SOM sjukvårdare i marinen fått, har fram till nyligen varit densamma som i armén. Det har inneburit att det funnits inslag som inte alls är relevanta för den marina miljön, men framförallt har det saknats viktiga moment som garanterat måste ingå när det gäller sjukvård ombord på ett fartyg.

– Det har tagit tid, men nu finns den äntligen som en ordinarie kurs i vårt utbud, säger Roger Arvidsson, kurschef för Örlogsfartygssjukvårdare som kursen heter.

Tillsammans med andra lärare på Sjöstridsskolan, har Roger Arvidsson arbetat fram en anpassad utbildning för de sjukvårdare som tjänstgör ombord på örlogsfartyg. I våras gavs det första utbildningstillfället på Sjöstridsskolans sjösäkerhetssektion. Kursen är på 20 dagar, något längre än en ordinarie sjukvårdsutbildning.

– Att lära sig hur man bär en person på bår i skogen är inte en nödvändig kunskap för den som är sjukvårdare ombord på ett fartyg. Däremot måste man kunna flytta en skadad person i trånga och i princip horisontella utrymmen ombord, som till exempel uppför en lejdare, säger Roger Arvidsson.

EN ÖRLOGSSJUKVÅRDARE hanterar sällan skott- eller splitterskador. Däremot är risken större för kläm- och tryckskador eller drunkningsolyckor och nedkylning.

Som komplement tog skolan tidigare in en civil sjukvårds-

Svalgtub: "Jag sätter en svalgtub" "Varför då?" "För att frilägga luftvägarna". Under alla moment får eleverna beskriva vad de ser och hur de resonerar när de behandlar de skadade.

utbildning anpassad för handelsfartyg vilket gett en något mer marin inriktning. Men eftersom det specifika med sjukvård ombord på ett örlogsfartyg är att den måste kunna utföras under insats när det föreligger yttre hot, så riskerar sjukvårdarna att själva bli offer och råka illa ut. Det gör att arbetssättet skiljer sig från sjukvård på andra platser.

– Ombord går det inte att backa undan för att ta hand om en skadad person där det är något lugnare, eller transportera iväg denne till ett fältsjukhus eller liknande. Här måste hjälpen ske mitt i stormens öga, säger Roger Arvidsson.

Text och foto Michaela Linge/SSS

Kurschefer: Roger Arvidsson, Sjöstridsskolan och Mikael Nordlund, Försvarsmedicinskt centrum.

En soldat har fått en större sårskada på låret och blodflödet måste stoppas omedelbart. Med rätt rekvisita blir momentet högst trovärdigt.

STÖD TILL IDROTTANDE VETERANER

Idrottsveteranerna och Försvarsmakten samarbetar.

PÅ VETERANDAGEN undertecknades en överenskommelse mellan Försvarsmakten och föreningen Idrottsveteranerna om ekonomiskt stöd.

– Det är fantastiskt att få detta stöd och erkännande. Det ger oss möjlighet att bedriva verksamhet för sårade och skadade veteraner och det ökar vår trovärdighet hos våra medlemmar och samarbetspartners, säger Roger Ljunggren medlemsansvarig i Idrottsveteranerna och själv veteran.

Idrottsveteranerna är en ideell förening öppen för alla svenska veteraner som blivit skadade och som vill utöva

idrott. Idrottsveteranerna välkomnar också alla som vill engagera sig för att främja skadade veteraners idrottande. Föreningen jobbar även med internationella nätverk med motsvarande organisationer i andra länder.

– Vi vill medverka till att skapa en god rehabilitering för idrottsintresserade skadade veteraner, samt att stödja deras utveckling inom idrott och ge möjlighet att delta i tävlingar, säger Leif Ölmeborg, styrelseordförande. Ett stödmedlemskap är öppet för alla och kostar 50 kronor. Vi har dock inte satt något övre tak för den som vill stödja.

Text och foto Maria Pålsson

I KORTHET

NORDISKT SAMARBETE

AVTAL OM ALTERNATIVBAS

Den 8 juli undertecknade Sverige genom flygvapenchef Mats Helgeson, Norge genom brigadgeneral Tonje Skinnarland och Danmark genom generalmajor Max Nielsen avtal (Technical Agreement) gällande Nordefco projektet "Alternate Landing Base Concept" (ALB).

Samarbetsprojektet ALB möjliggör planering för att nyttja varandras flygbaser som alternativbas vid dåligt väder. Det ökar den operativa effekten, flygsäkerheten samt är ett kostnadseffektivt sätt att öka flygtidsuttaget och effekt av övningsverksamhet. Övningar kan då genomföras även om väderförhållandena väntas förändras under flygpasset. Avtalet gäller i första steget obebäpnade flygplan. Finland och Island kommer att ingå avtalet så fort deras nationella lagstiftning är på plats. Nordefco ALB förväntas bli operativt under hösten 2016.

VM I LIVRÄDDNING

VÄDRET BESEGRADE LIVRÄDDARE

I Halmstad avgjordes i augusti de militära världsmästerskapen i livräddning, med deltagare från hela världen. Och det blev nästan livräddning på riktigt under tävlingarnas tredje dag: grenfinalerna ute vid Tylösand fick avbrytas på grund av hård vind, höga vågor, strömmar och risk för åska. ➤

MFA Russia
@mfa_russia

#Lavrov: They now invented the "Russian threat," but serious and honest politicians know that Russia will never attack any NATO country

Översatt från engelska
2016-06-06 20:06

SR Ekot
@sr_ekot

@wisemanswisdoms Relationerna mellan Nato och Ryssland har förändrats uppenbarligen. Kanske värt att belysa mera.

2016-06-16 10:02

TWEETEN #1

Lavrov lovar att aldrig attackera ett Nato-land.

TWEETEN #2

Ekot upptäcker en förändring.

FÄRSKA FÖRBAND

Sommarens rekryter vid Skaraborgs regemente – om de blir godkända – kan söka jobb vid två av Försvarsmaktens helt nya förband: 18:e stridsgruppen på Gotland och 2:a brigadspaningskompaniet på Kvarn.

Att det sätts upp en stridsgrupp på Gotland bestående av ett pansarskyttekompani och ett stridsvagnskompani har knappast gått att missa. Medietrycket på stridsgruppens chef, Stefan Pettersson, har varit högt och intresset har varit stort, både lokalt kring Gotland och nationellt.

Försvarsmaktens andra nya förband har fört en lite

mer undanskynd tillvaro hitills. Kanske beror det på kompaniets inneboende natur: Brigadspaningskompaniets uppgift är att verka långt bakom fiendens linjer för att kunna ge underrättelser till högre chef, i det här fallet 2:a brigadstaben, för att de ska kunna planlägga och leda striden.

– En brigadspaningssoldat är den absoluta spjutspetsen i arméns brigad. Vår enhet har högst fysiska krav i brigaden och även höga krav psykiskt. Tjänsten kräver att du är vältränad och klarar av att hålla mental spänst även i situationer med lite eller ingen mat och sömn, säger Ulf Brandt, kompanichef.

HEDERSTECKEN GÖR COMEBACK

DEN HAR INTE delats ut sedan den 1 juli 2010, men nu gör Försvarsmaktens värnpliktsmedalj sin återkomst – men under namnet Försvarsmaktens grundutbildningsmedalj.

Försvarsmaktens grundutbildningsmedalj (FMGUSM) är en utmärkelse som endast tilldelas totalförsvars-

plikting eller rekryt som genomgått militär grundutbildning och kan krigsplaceras eller antas som hemvärnsman. Varje enskild tilldelning ska beslutas av förbandschef. Den som frivilligt fullföljt militär grundutbildning mellan 1 juli 2010 och utgången av 2011 får ansöka om FMGUSM på egen bekostnad.

I KORTHET

– Det här är så nära riktig livräddning man kan komma. Jag har nog aldrig simmat i tuffare förhållanden faktiskt. Det var stökigt och man drev och kastades runt av vind och vågor, säger Cecilia Sjöholm, glad men trött guld- och bronsmedaljör från Sverige. Humberto Perez Mauriz, silvermedaljör från Spanien, hade inte något emot vågorna.

– Ju högre vågor desto bättre för mig! Jag är van vid vind och vågor vid kasten hemma i Spanien. Med tanke på förhållandena i dag är jag nöjd med min prestation, men jag önskar att jag hade hunnit träna lite mer bara.

INTERNATIONELLT

MINUSMAS NYA MANDAT

Den 29 juni fick Minusma, insatsen i Mali, ett nytt och starkare mandat från FN:s säkerhetsråd.

– Det nya mandatet understryker att Minusma ska agera mer robust och proaktivt inom ramen för huvuduppgiften, att skydda civilbefolkningen. Vidare ger mandatet större utrymme att möta asymmetriska hot som IED:er, minor och indirekt eld, säger överstelöjtnant Per Malmberg, juridisk rådgivare på Mali 04.

– Det nya mandatet är en vägvisare som anger vad inhämtningen och bearbetningen ska riktas in emot. Det kan till exempel gälla platser där väpnade grupper ska avrustas. Det innebär också en högre aktivitet av samverkan med regeringsarmén, berättar Per Malmberg.

Minusma ska också agera mer aktivt gentemot terroriststämplade grupper. Personer som ägnar sig åt subversiv verksamhet ska kunna gripas, materiel ska kunna konfiskeras och byggnader genomsökas.

– Huvuduppgiften är fortfarande skydd av civilbefolkningen, inte uppsökande strid. När det gäller materiel som vi konfiskerar, så kan det överklagas av ägaren som får en prövning enligt rättsliga principer.

PÅ NY POST

Försvarmakten placerar flottiljamilal **Jonas Wikström** till förfogande vid insatsstaben vid Högkvarteret till och med 2 oktober, därefter stationeras Wikström i Storbritannien för utbildning vid The Oxford Changing Character of War Programme till och med 9 december 2016.

Försvarmakten placerar brigadgeneral **Fredrik Robertsson** som Chief Information Officer (CIO) vid Ledningsstaben i Högkvarteret från 1 juli 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 mars 2020. Vid tillträddandet befordras Robertsson till generalmajor.

Försvarmakten placerar **Maria Arblom** som ställföreträdande avdelningschef Chief Information Officer (CIO) vid Ledningsstaben i Högkvarteret från 1 juli 2016 och tills vidare.

Försvarmakten placerar brigadgeneral **Klas Eksell** som tillförordnad personaldirektör från och med 1 juli 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 december 2016.

Försvarmakten ställer brigadgeneral **Mats Ström** till FMV:s förfogande som verksamhetsområdeschef Test&Evaluering från och med den 1 juli 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 juni 2017.

Försvarmakten stationerar brigadgeneral **Lena Hallin** i Storbritannien för utbildning vid Royal College of Defence Studies från och med 5 september 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 juni 2017.

Försvarmakten placerar kommandör **Fredrik Norrby** som tillförordnad

ställföreträdande avdelningschef vid LEDS PLAN EK, Högkvarteret från 1 juli 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2016.

Försvarmakten placerar kommandör **Magnus Lüning** som chef erfarenhets- och analysavdelningen vid insatsstaben, Högkvarteret från och med 1 september 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2019.

Försvarmakten placerar överste **Krister Larsson** som ställföreträdande chef PROD LEDUND, Högkvarteret från och med 1 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2019.

Försvarmakten förlänger placeringen för överste **Ulf Landgren** som Partner Nation Liaison Representative vid Nato ACT&US JCS i Norfolk, USA från och med 30 juni 2018 till och med 31 augusti 2018, med option på ett ytterligare år.

Försvarmakten förlänger placeringen för överste **Hans Granlund** som svensk representant vid US Joint Staff J6 i Norfolk, USA under perioden 16 augusti 2016 och tills vidare, dock längst till och med 15 augusti 2017.

Försvarmakten placerar överstelöjtnant **Lennart Widerström** som chef rikshemvärnsavdelningen vid Högkvarteret från och med 1 september 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 december 2019. Vid tillträddandet befordras Widerström till överste.

Försvarmakten placerar överste **Mikael Christoffersson** som chef Ledningsstridsskolan (LedSS), Ledningsregementet från och med 15 augusti 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2020.

Försvarmakten placerar överste **Mats Klintäng** som chef FM Totalförsvarsprojekt vid LEDS INRI FP, Högkvarteret från och med 10 oktober 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 december 2019.

Försvarmakten placerar överstelöjtnant **Ola Barvér** som projektledare FM 2025 vid LEDS INRI, Högkvarteret från och med 15 augusti 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2019. Vid tillträddandet befordras Barvér till överste.

Försvarmakten beviljar överste **Pär Blid** tjänstledighet för tjänstgöring som Senior Military Adviser vid United Nations Office of Special Envoy for Syria i Damaskus med preliminär tjänstgöringstid 20 juli 2016 – 31 januari 2017.

Försvarmakten placerar överstelöjtnant **Jonas Nellsjö** som ställföreträdande chef Helikopterflottiljen från och med 1 november 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2020. Vid tillträddandet befordras Nellsjö till överste.

Försvarmakten beviljar generalmajor **Per Lodin** tjänstledighet för tjänstgöring som Chief Military Observer vid United Nations Military Observer Group in India and Pakistan (UNMOGIP) under perioden 13 juni 2016 – 30 september 2017.

PORTRÄTTET

FRANSK FÖRKLARING.
Rubriken betyder ungefär:
"Klara, färdiga, gå!" och är
lystringskommandon för fäktare.

EN GARDE, PRÊTS, ALLEZ!

Lars har snart tillbringat 60 år på fäktningspisten

” Jag ville spela fotboll och sådant, men mina föräldrar tyckte att jag skulle testa fäktning. Så blev det och på den vägen är det, 59 år senare. Och fäktning är fortfarande kul, jag tränar i snitt tre timmar om dagen, mer när det är träningsläger och tävlingar men på sommaren tar jag paus och låter kroppen vila. Den har spår av fäktningen – jag fäktas med höger hand, vilket gjort att hela den högra kroppssidan är mycket starkare och muskulösare än den vänstra. Medaljer har det blivit en hel del, jag har ju varit med i 32 VM. Två VM-guld civilt, en bunt silver, några EM-guld och fler SM-guld. Det jag saknar är

en OS-medalj, trots att jag deltagit i fem militära OS och gjort tre satsningar mot civila OS.

I dag är det svårare att kvalificera sig till OS än att tävla där, förklaringen är att de bästa fäktarna i världen kommer från Europa och det finns bara ett visst antal platser för dem.

1969 gjorde jag lumpen som fältjägare och trivdes jättebra, så jag fortsatte. För att kunna kombinera fäktningen med Försvarsmakten var jag dock tvungen att flytta söderut och hamnade i Göteborg. Jag ringde till KA 4 i början av 1970-talet och berättade vad jag kunde och de undrade om jag kunde börja kommande måndag. Då var

markstrid inom kustartilleriet något få ville hålla på med och eftersom jag var jägare och kom från armén blev det min uppgift. Jag var med och utvecklade markstriden, med gummibåtar och små, rörliga grupper – ett embryo till dagens amfibiesoldater, kan man säga.

Sedan år 2000 är jag chef för våra skjutfält i Göteborgs skärgård och deras betydelse kan inte underskattas. För att Försvarsmakten ska kunna verka på västkusten måste vi öva i rätt miljö. När jag går i pension från Försvarsmakten?

Snart.

Men fäktningen kommer jag fortsätta med ett tag till. ”

Text **Dag Enander/LEDS KOMM** Foto **Jimmy Croona/ComCam**

LARS SCHARPFF

Ålder: 67 ½

Bor: Partille

Fäktningsförebild: "Italienaren Angelo Mazzoni. Han fäktade mycket elegant, med optimal kavelfattning på sin värja. Mazzoni deltog i sex raka OS mellan 1980 till 2000 och vann guld i Atlanta 1996 och Sydney 2000."

FRÅN VÄNSTER: soldaterna Andersson, Söborg Strand, Bukowiecki, Keller, Keyser, Persson, Saether, Mattsson, Bengtsson och Sarajärvi.

Text och foto *Dag Enander/LEDS KOMM*

SNITTET

Tillsammans har de tio soldaterna arbetat i mer än ett halvt sekel.

Och de vill stanna kvar – men inte till vilket pris som helst.

– Frågan är inte varför vi stannat. Frågan är varför så många slutat, säger Aron Saether på P7.

SEX ÅR VAR den tänkta snittiden som soldater och sjömän skulle vara anställda i Försvarsmakten, när de första soldaterna och sjömännen anställdes den 1 juli 2010. Då hade flera av de tio soldaterna från 711:e kompaniet redan arbetat något eller några år i Försvarsmakten. Och de flesta har gjort insatser i Kosovo och Afghanistan.

– Jag har varit kvar sedan värnplikten för sex år sedan. Det har hela tiden funnits nya utmaningar och lärdomar, jag har helt enkelt inte varit klar med mitt militära liv, säger Alexander Bengtsson.

– Själv hade jag en civil svacka

Varför stannar inte soldater och sjömän så länge som det var tänkt? Varför nås inte de nuvarande rekryteringsmålen om 3 200 rekryter under 2016?

De tio soldaterna har sina svar klara.

– Det här är inte ett jobb som alla andra, till att börja med. Jag är 26 år och med befintlig lön är det inte ett alternativ att starta familj och skaffa mig en riktig bostad. Det går inte som soldat, säger Aron Saether och frågar sig var han ska ta vägen efter soldattiden, i ett liv där soldatfärdigheter är svåröversatta till civilt meritvärde.

– Ingångslönen på 18 000 kronor är i dagsläget inte marknadsmässig, anser jag. Det gör tyvärr att allt för många som söker sig till Försvarsmakten

Och stannar jag kvar kan jag inte med familj sitta med rekrytförmåner i tre år om jag vill fortsätta mot en karriär som officer, säger Simon Sarajärvi.

– Det har sagts förr och jag säger det igen, rekryteringsreklamen måste visa rätt bild av vad yrket innebär. Sluta rekrytera till GMU, rekrytera till yrket, säger Lasse Mattsson. Resten av gruppen nickar.

– De utrustningsmässiga skillnaderna mellan att vara i insats och här hemma måste bort. När vi är på insats känner man sig som ett proffs, då finns det rätt materiel, säger Aron Saether.

711:E – BÄST PÅ ANACONDA

INNAN EN EFTERLÄNGTAD semester för gruppen, återstår

”EGENTLIGEN BORDE DET HÄR VARA VÄRLDENS MEST LATTEKRYTERADE JOBB.”

på tio år men hittade tillbaka. Nu har jag varit anställd i åtta år, säger Lasse Mattsson, som gjorde värnplikten redan 1998 i Hässleholm.

– Det finns flera faktorer som fått mig att stanna. En är att jag redan under värnplikten i Boden fick upp ögonen för stridsvagnar, en annan är att jag genom att jobba här på P7 kommer närmre släkt och vänner i Polen, säger Emil Bukowiecki.

– Egentligen borde det här vara världens mest lättrekryterade jobb. Mycket vi gör är som ens barndoms drömmar. Det är roligt, det är på riktigt och det vi gör är konstruktivt, säger Aron Saether.

INTE ETT JOBB SOM ANDRA OCH INTE FÖR ALLA

SÅ VARFÖR ÄR DET inte så då?

är undermåliga soldatämnen, vilket ger avhopp, säger Lasse Mattsson.

– Tyvärr är i dag ett jobb som soldat eller sjöman ett jobb i väntan på något annat, något upplevt bättre, säger Aron Saether.

– Jag har förståelse för att planeringen för ett kompani kan förändras längs vägen, men jag saknar den röda tråden i var vi är och vart vi ska, säger Emil Bukowiecki.

BONUS EFTER SOLDATLIVET

LÖSNINGARNA PÅ ovanstående problem? Även nu har gruppen en rad förslag.

– Kanske en studiebonus eller något annat, att du som soldat efter ett antal år arbetat ihop något i det civila samhället. Det skulle vara en morot.

bara remivård av materiel efter den jättelika övningen Anaconda i Polen, med över 31 000 deltagare. Och 711:e kompaniet levde upp till sitt motto Cogita Bellum ("Tänk krig") – som enda förband i den amerikanska bataljonen man var undetställd, lyckades de vinna övningsmomentet anfallsstrid.

– Även om vi inte fick följa med, gav det eko till oss här hemma. Vi kände oss stolta, säger Martin Andersson.

– På en sådan övning, när vi får vara så bra som vi verkligen kan vara, då känner jag mig som ett proffs. Det vi sagt om problemen kan uppfattas gnälligt, men det är det inte. Vi vill bara bli ännu bättre soldater under vår tid i Försvarsmakten, säger Aron Saether.

"VI HAR FÖR LITE OCH FÖR SMÅ MORÖTTER"

SOLDATERNAS KOMPANICHEF Peter Andersson instämmer i sina soldaters åsikter.

– De flesta av dem är här under sin prime time i livet, mellan 21 och 30 år, en tid då du oftast utbildas och formas karriärmässigt. Då måste vi kunna ge dem någon form av gratifikation. I dag har vi för lite och för små morötter för att kunna behålla dem över tid.

Han menar också att medel och resurser för att kunna träna soldaterna mot sin huvudbefattning är avgörande, för enligt Peter Andersson råder det inget tvivel om hur bra soldater det finns på P7 och 711:e idag jämfört med då alla var värnpliktiga.

– Dels är de extremt vältränade i dag, dels är de kunniga inte bara om sin huvudtjänst utan också två steg uppåt. Det noterade amerikanarna under Anaconda. Den bataljon vi jobbade under där försöker förändra sitt arbetssätt från enbart kommandostyrning till en kombination av kommandostyrning och uppdragstaktik. Men de har en bit kvar innan de är i hamn med det, när de såg den initiativkraft våra soldater besitter blev de riktigt imponerade.

Att hitta nya mål att locka soldaterna med är ett sätt att få dem att stanna, menar Peter Andersson.

– Det gäller alltid att hitta mål samt medel att träna för att nå de målen. I höst går vi högvakt till exempel och nästa år siktar vi både på övningarna Våreld och också Aurora 17, säger Peter Andersson. ◀

Peter Andersson, chef
711:e kompaniet.

"FRIVILLIGHET MED STÖD AV PLIKT SKAPAR ETT ROBUST SYSTEM"

I ett knappt år har personalförsörjningen utretts.

Nu kommer resultatet: förslag om återinförd värnplikt för både kvinnor och män, men som ett komplement till frivilligheten.

– Tyngdpunkten i Försvarsmaktens personalförsörjning kommer fortfarande vara frivillighet, säger Annika Nordgren Christensen, regeringens särskilda utredare.

FÖR DRYGT SEX ÅR sedan lades den vilande. Nu väcks värnplikten igen, i alla fall om regeringen går på personalförsörjningsutredningens linje vars arbete presenteras i slutet av september.

Och när vissa statliga utredningar har fullständigt fria händer och uppdraget att tänka

stort och fritt, var mandatet betydligt tydligare för Annika och hennes kollegor: "Kom med lösningen på hur ett kombinerat system med frivillighet och plikt sammanfogas på bästa sätt".

– Vi har uppgiften att bara titta på lösningar som ryms inom den vilande lagen om totalförsvarsplikt, vilket gör det möjligt med snabba politiska beslut, säger Annika Nordgren Christensen.

Några av lösningarna är gamla bekanta – som återinförd värnplikt. Men det är inte frågan om att hela årskullar framöver ska tillbringa ett knappt år i uniform. Utredningens uppdrag är att Försvarsmaktens personalförsörjningsbehov ska tillgodoses, inte att uppfylla andra värden som ibland diskuteras i debatten.

– Det kommer bli en rännil

av pliktade soldater, ingen flod och det kommer variera över tid. Egen vilja kommer att vara ett starkt bedömningskriterium. Poängen är att modellen ger en stabilitet som parerar för alla lägen. Volymer är i sig ingen vinst, vi kan inte plikta in människor och sedan hoppas att de tar anställning. I första hand ska frivillighet och incitament till att frivilligt söka sig till Försvarsmakten lösa personalförsörjningen, det som fattas kommer pliktas in men inte fler än vad som behövs för krigsorganisationen inklusive en vettig personalreserv. Just nu räknar vi på hur många personer som behövs årligen för att få den eftertraktade robustheten. Och plikten gäller så klart både kvinnor och män.

VÄGRAN GER KONSEKVENSER

EN ANNAN NYHET som utredningen lanserar är att alla – såväl frivilligt sökande som pliktade soldater och sjömän –

"DET KOMMER BLI EN RÄNNIL AV PLIKTAD E SOLDATER, INGEN FLOD OCH DET KOMMER VARIERA ÖVER TID."

KOMPLICERAT SYSTEM SOM FAKTISKT FUNGERAR

Ingen har sagt att Försvarsmakten har ett enkelt personalsystem.

– Men det fungerar, närmare 90 procent av de som genomfört GMU behåller vi i någon form, säger Mats Geijer, HR-strateg på Högkvarteret.

VÄRNPLIKTEN LADES vilande 2010 men GSS-lagen kom först två år senare, vilket förskjutit införandet av GSS/T. Försvarsmaktens sys-

tem med tidvis tjänstgörande personal är helt unikt på svensk arbetsmarknad, där arbetstagarerna är anställd även när denne inte tjänstgör.

– Önskade flöden från GSS/K till GSS/T uppvägs av ett balansflöde åt andra hållet, men rekryteringen till GSS/K måste huvudsakligen sägas ha gått bra. Men vi har inte lyckats med allt. Attraktiviteten i att tjänstgöra som GSS/T, jobba i vissa befattningstyper och i vissa geografiska områden är

tre exempel på det.

Ofta har det sagts att den genomsnittliga anställningstiden för soldater, sjömän och gruppbefäl är för kort, att de slutar för tidigt. Det är ett påstående som Mats Geijer värjer sig mot.

– Först nu har det gått sex år sedan systemet infördes för GSS/K, det är först nu vi har en genomsnittlig anställningstid. Och för GSS/T är det ännu svårare att mäta, då det infördes 2012. Det viktiga är att

kommer omfattas av plikt under grundutbildningen och därmed vara under samma villkor beträffande till exempel dagsättning och närvaro. Därmed försvinner möjligheten att som i dag under grundutbildningen närsomhelst hoppa av.

– Det kommer likna det system som tidigare gällde för kvinnor som ville göra värnplikt. De tog ett frivilligt steg in i pliktssystemet. Och ja, det innebär också att det kan komma rättsliga konsekvenser för den som vägrar att göra sin plikt enligt lagen om totalförsvarspikt. Redan i dag kan de artonåringar som inte fyller i Rekryteringsmyndighetens utskickade frågeformulär, det så kallade beredskapsunderlaget få böter, säger Annika Nordgren Christensen.

Sedan avslöjar hon att Rekryteringsmyndighetens uppgifter om vilka artonåringar som i frågeformulären sagt sig vara intresserade av en framtid i Försvarsmakten nu blir tillgängligt för Försvarsmakten.

– Det är en enorm rekryteringspotential i de uppgifterna, till exempel anger tusentals kvinnor årligen att de är intres-

serade av Försvarsmakten. Det är möjligt att de har trott att Försvarsmakten har fått reda på det och undrat varför man inte hör av sig.

FOLKFÖRANKRING GENOM BRA AMBASSADÖRER

REDAN I DAG finns det en utbildningspremie som hägrar för de rekryter som genomför grundutbildningen. Den kommer finnas kvar i framtiden, dessutom laborerar utredningen in i det sista med förslag på incitament kopplat till utbildning. Premier kan till exempel användas för att fler GSS/K ska stanna i yrket längre och att de blir tidvis tjänstgörande efter att K-tjänstgöringen är avslutad.

– Det är bara rimligt att de som arbetat som soldater eller sjömän får något tillbaka, det kan vara betalda eller subventionerade yrkesutbildningar eller stöd vid teoretiska studier.

De tidvis tjänstgörande soldaterna, sjömännen och gruppbefälen kommer också vara kvar enligt utredningens

förslag, men utredningen föreslår att målet för hur många de ska vara kan sättas lägre än idag.

– Vi vill vara ärliga i den här utredningen och går i alla delar på erfarenhetsvärden istället för förhoppningar och då är det bara att konstatera att rekryteringssiffrorna för GSS/T inte varit tillräckligt bra.

Ibland sägs det att värnplikt är vägen mot ökad folkförankring, ett påstående som motsägs av länder med stor folklig uppskattning men ingen plikt på årtionden. Annika Nordgren Christensen menar att det inte finns något självklart samband mellan folkförankring och värnplikt, särskilt inte att volymer i sig har en omedelbar relation till folkförankring.

– Däremot är det extremt

viktigt att de som i framtiden gör värnplikt i Försvarsmakten känner att de får en bra utbildning, gör något relevant och därmed kan bli goda ambassadörer bland sina kamrater. ◀

Annika Nordgren Christensen, regeringens särskilda utredare.

”DET VIKTIGA ÄR ATT VI BEHÅLLER DE SOM GENOMFÖRT GMU I 'BUBBLAN'.”

vi behåller de som genomfört GMU i ”bubblan”, säger han.

NÄSTAN 90 PROCENT

”BUBBLAN” – DET ÄR begreppet som Mats Geijers och hans kollegor på Ledningsstabens personalavdelning använder för att samla de olika personalgrupperna- och kategorierna.

– Frivilligheten ska även i

fortsättningen utgöra grunden i vår personalförsörjning. Finns du kvar i ”bubblan” är du fortfarande en del av Försvarsmakten och kan lättare byta roll, mellan olika personalgrupper och kategorier. Målet är att det ska vara lätt att lämna men minst lika lätt att komma tillbaka. Men helst vill vi ju att personalen stannar i Försvars-

makten, säger han.

Så hur många av de som gjorde GMU för fem eller fyra år sedan finns kvar i ”bubblan”?

– Ur GMU-kullen från 2011 fanns 87 procent kvar i Försvarsmakten som anställd, med avtal eller under utbildning efter cirka 2,5 år. För 2012 års GMU-kull är den siffran 85 procent. ◀

BAKOM KULISSERNA

FARTYGET SOM FÅR FÖRSVARSMAKTEN ATT FUNGERA I ALMEDALEN

För nionde året i rad fanns Försvarsmakten på plats när Visby fylldes med seminarier, politiska utspel, lobbyister och tiotusentals vanliga medborgare.

Och basen för myndigheten under Almedalsveckan låg som vanligt vid kaj.

Text och foto **Jimmie Adamsson/3.sjöstridsflj**

SEDAN FLERA ÅR tillbaka bidrar marinen med ett större fartyg under Almedalsveckan. Anledningarna är flera, dels fungerar fartyget som boendeplattform för Försvarsmaktens deltagare, dels som representationsfartyg men framför allt som ett exempel på den verksamhet som vi som myndighet bedriver, året om och dygnet runt.

I år var det HMS Carlskrona från Tredje sjöstridsflottiljen som utgjorde bidraget.

Ombord hölls uppmärksammade och välbesökta seminarier, pressmöten och Open ship – evenemang som på intet sätt är nytt för det 34 år unga fartyget.

Under många år seglade hon som långresefartyg jorden runt med kadetter, där en del av uppgifterna var just dessa.

MYCKET ARBETE I DET TYSTA

MEN BAKOM ALLT det som syns och uppmärksammas gömmer sig hårt arbete av besättningen. Johan Fridland, intendenturbefäl ombord, ansvarar för kockarnas arbete men

Mikael Kockum och Matilda Westman, två av soldaterna som stod för bevakningen.

Hela besättningen, officer som sjöman, hjälper till att bära ombord livsmedel till fartyget.

Kockgänget som serverade fler än 2000 måltider.

kan också betecknas som hotell-direktör ombord, då han också jobbar med förläggningen av de cirka 60 extra gäster som bodde ombord – däribland ÖB Micael Bydén och försvarsminister Peter Hultqvist.

– För oss som jobbar med intendentur är Almedalen en rolig och hektisk vecka. Dels serverar vi frukost, lunch och middag för 145 personer, dels fixar vi kaffe,

dag, har de på ett proffsigt sätt patrullerat kajen och däck på fartyget, svarat på frågor från nyfikna och på så sätt möjliggjort att besättningen kunnat göra sitt jobb ombord. Mikael Kockum är en av soldaterna som stått på kajen i Visby hamn.

– Utmaningen har varit att hålla koll på alla besökare och gäster som rör sig ombord och kontrollera vilka som är behö-

Pressmöte med bland andra Försvarsministern ombord på Carlskrona.

”För oss som jobbar med intendentur är Almedalen en rolig och hektisk vecka.”

vatten och frukt under seminarierna, ibland alltihop samtidigt. Roligast för våra kockar är nog ändå att planera, tillaga och servera den lite finare maten till mottagningarna ombord, säger Johan Fridland.

ALLA STÄDAR, NÅGRA VAKTAR

MED SÅ MYCKET folk ombord krävs det också att hygien hålls i skick. Två gånger dagligen städas alla allmänna utrymmen, toaletter och duschar ombord. Och hela besättningen inklusive fartygschef Patrik Ivarsson, hjälper till med städningen. För den yttre bevakningen av fartyget stod basskyddskompaniets första pluton från Marinbasen. I regn och solsken, natt som

riga att komma in i fartyget. Att alltid ha ett trevligt och korrekt bemötande är viktigt, säger Mikael.

FRÅN VISBY TILL VARV

ÄVEN I FARTYGETS maskinrum är det ständigt bemannat. Då hamnen inte har någon elanslutning av tillräcklig styrka går generatorerna och producerar elkraft till fartyget. Färskvatten tillverkas av havsvatten, luftkonditioneringen producerar kyla och reningsverket renar avloppsvattnet.

Trots allt hårt arbete i det tysta har besättningen ändå fått en del ledig tid iland och kunnat besöka Visby och Almedalsveckan. Det är en av årets höjdpunk-

ter, är det samlade omdömet från besättningen på HMS Carlskrona, som nu går in på generalöversyn det kommande året: bland annat ska generator och ventilation bytas. Målet är att HMS Carlskrona ska fortsätta vara marinens ledningsfartyg fram till 2025 – och därmed hinna med många fler Almedalsbesök. ◀

HMS CARLSKRONA I ALMEDALEN – I SIFFROR

Boende ombord: 135 (varav 65 personer i besättningen)

Antal seminarier ombord: 4

Antal pressmöten ombord: 3

Antal mottagningar ombord: 4

Antal övriga möten ombord: 23

Antalet kockar: 9

Serverade måltider: 2175

Besökare ombord under seminarier och open ship: 1852

HMS Carlskrona förtöjd i Visby hamn.

HALLÅ DÄR KOMMUNIKATIONSREKTÖR MARCELA SYLVANDER!

V arför är Försvarsmakten i Almedalen?

– För

oss är deltagandet i Almedalen en del i det viktiga arbetet med folkläring eftersom kunskapen bland den svenska allmänheten om försvarsmaktens verksamhet generellt är låg. Genom att vara på plats och nå ut med fakta och budskap synliggör vi oss själva och ökar kännedomen om vår verksamhet. Det handlar om allt från att visa på den ökade militära förmågan till

hur vi samarbetar med andra arbetsgivare kring våra tidvis tjänstgörande soldater.

Vilka är det som deltar?

– Försvarsmaktens delegation är uppbyggd utifrån de frågor vi valt att lyfta. I år har det handlat om det säkerhetspolitiska läget och den ökade militära förmågan, personalförsörjningen samt om totalförsvaret. Bland annat försvarsmaktsledningen, personalstaben, kommunikationsavdelningen och Försvarsmedicinskt centrum har varit på

plats och deltagit i såväl egna som andras seminarier, pressmöten och intervjuer.

Vilket var ditt största intryck av Almedalsveckan, vad var mest givande?

– Det stora gensvar och intresse som vi fick var vi än visade oss. Försvarspolitik i det breda perspektivet engagerar allt fler och ses inte längre som en isolerad fråga för Försvarsmakten. Jag måste få rikta ett stort tack till alla deltagande kollegor som engagerat debatterade, förklarade

och visade bredden av vår verksamhet. En eloge också till personalen på HMS Carlskrona för deras insatser inte minst i samband med de öppna visningarna för allmänheten.

Marcela Sylvander,
kommunikationsdirektör

TRANSPORT

GRÅA GIGANTER

MÅNDAG 07.07, BAMAKOS FLYGPLATS. Filip Däldehög gör ren vindrutorna i cockpit från allsköns skräp efter landning.
"Planet kostar en miljard kronor men vindrutetorkarna är kass", säger han.

INGA FASTA DESTINATIONER. ELLER TIDTABELLER. MEN ALLA MÖJLIGA
LASTER, PÅ UPP TILL 75 TON. C 17-PLANEN VID HEAVY AIR WING HAR
UPPDRAG I HELA VÄRLDEN. FÖRSVARETS FORUM FÖLJDE MED PÅ ETT.

TRANSPORT

ONSDAG 11.42, MISSION DEBRIEFING, PÅPÅ: "Jag kör ett fyspass innan jag går hem."

ALLA TIO i transferbussen är lite sega. 66 timmar tidigare åkte samma sällskap, i samma lilla transferbuss som kör mellan flygplan och kontor. Och sedan dess har man flugit 16 500 kilometer – mer än ett kvarts varv runt jorden – och besökt tre länder.

Startat och landat tolv gånger, fraktat 11 paletter med gods och haft med 157 passagerare.

Druckit oräknliga koppar pulverkaffe och dragit allt tröt-

tare skämt under de 21 timmar och 52 minuter man varit i luften.

Ett ganska vanligt arbetspass för den som arbetar på Heavy Airlift Wing, alltså.

– När jag kommer hem ska jag starta en tvättmaskin, duscha och träffa en tapetserare som ska sy upp nya båtdynor till min träbåt, säger Filip Däldehog.

– Barnen är i skolan men min fru är kanske hemma när jag kommer hem. Men troligen inte, hon har aldrig haft så mycket att göra som nu, säger Robert Fransson.

– Jag ska skriva rapport om uppdraget och planera inför

morgondagens arbete. Därefter ska jag köra fyspass. Min flickvän är bortrest så jag behöver inte skynda mig hem, säger Karl-Johan Svensk.

Deras arbetspass är slut.

Men arbetet med det här uppdraget började tidigare.

FREDAG 14.02, MISSION PLANNING ROOM, PÅPÅ: "Dakar får bli alternativ."

ÄRLIGHET VARAR LÄNGST. Så det sanningsenliga är att beskriva PåpÅ, Heavy Airlift Wings hemvist för vad det är: ett sömntigt samhälle med 33000 invånare på den unger-

MÅNDAG 05.43, MALISKT LUFTRUM. Kevin, Kalle och Simon – uppdragets tre säkerhetsspecialister – vem som står var och bevakar vad när man landat på Bamakos flygplats.

ska landsbygden. Men här finns också den just nu näst största svenska utlandsinsatsen. Och det är en insats som garanterat kommer finnas kvar länge, av de avtalade 30 åren återstår 24. Så länge till kommer Sverige vara delägare i de tre C17-planen. Lika länge kommer ett tjugofemtal försvarsmaktsanställda med familjer flytta hit för några år.

Och efter en första tid då basala saker som skola inte fungerade helt smärtfritt, så finns det ingen av de svenskar som Försvarets forum pratar med som uttrycker tveksamhet över att ha bosatt sig i Ungern några år.

Tvärtom.

Förmånen att få arbeta i en internationell miljö med många nationaliteter.

Att kunna bli riktigt bra på sin huvudtjänst.

Och att tillsammans med sin familj få uppleva ett litet äventyr.

Niclas Annerling arbetar som planner och är nu inne på sitt femte år i Pápa, efter att ha varit hemma en kortare period. Just nu håller han på med att planera Mission 06SWE28B, alltså det uppdrag du här läser om.

– Planeringen omfattar allt från kommande väderprognoser till alternativa landningsplatser.

Just Bamako är lite knepigt, det finns ju inga bra flygplatser i närheten så det får bli Dakar i Senegal, säger Niclas.

Dakar ligger mer än 1000 kilometer från Bamako.

Lika långt som mellan F17 i Kallinge och F21 i Luleå.

FREDAG 14.23, CURRENT OPERATIONS ROOM, PÁPA: "Det är ett stort men kul pussel."

RUMMET INTILL SITTER hans kollega Peter Mignander, vars titel är supervisor. Han och representanter från de andra elva länderna i Strategic Airlift Capability sätter sig ned varje

ONSDAG 00.07, EN MIL ÖVER TIMBUKTU. I sex månader har Mali03 tjänstgjort i Timbuktu. När de passerar platsen på väg hem, sover de flesta.

kvartal och gör en långsiktig planering över de kommande fyra månadernas transportbehov.

– Det finns en prioriteringsordning nationsvis, men vi försöker undvika den genom att saxa uppdragen så att alla får så gott som det de önskat. Totalt har vi 3165 flygtimmar på tre flygplan att fördela, så det är ett stort men kul pussel. Och vi pusslar 365 dagar om året, dygnet runt, i minst 24 år till, säger han och ler.

På de tre skärmarna på väggen bakom Peter kan han och de andra medarbetarna hela tiden följa hur och var de tre flygplansindividerna är tänkta att flyga den närmaste tiden.

– Vi brukar skoja och säga att vi är flygbolaget som flyger dig dit du inte vill flyga. Men till skillnad från ett vanligt flygbolag har vi inga fasta ruttor eller tidtabeller. Ändå är vi på HAW:en den C17-användare med högst genomförandeprocent i våra uppdrag just nu, säger Peter.

Och det är inte så illa med tanke på att om det blir förseningar eller annat strul, så blir följdeffekterna så stora – de tre planen som finns är de som finns att tillgå.

Med tanke på att många flygningar sker till destinationer där vädret är en potentiell strulfaktor är bedriften ännu större.

– Sedan är ju planen ungerska

statsluftfartyg och Ungern har inte ambassader överallt, vilket kan försvåra de diplomatiska tillståndsansökningarna. Och varje beställare av en flygning måste ge korrekt information om lasten, så att vi kan söka korrekt diplomatiskt tillstånd för färden, säger Peter.

LÅNGT TIDIGARE, FMLOG, STOCKHOLM: "Det blir ett 20-tal vändor till Mali i år"

EGENTLIGEN BÖRjade arbetet med uppdraget ungefär sex månader innan C17-planet lyfte från Papá. Håkan Ohlsson är planerare på Transportkontoret hos FMLOG och en av de som ser till att matcha transportbehov mot lämpliga lösningar.

– I år väljer vi i ganska stor utsträckning att använda C17 till rotationsresor för Maliinsatsen, då behovet av tyngre transporter till Afghanistan upphört. Förutom persontransporter så delar vi ett flygplan var tredje vecka med Finland, Norge och Nederländerna som transporter ned materiel. Det blir totalt ett 20-tal vändor med svensk last för C17-planen i år.

Den största utmaningen är inrikes transporter i Mali – sträckan Bamako-Timbuktu är en flaskhals, men Håkan och kollegorna på Transportkontoret hoppas på en lösning framöver.

FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: Inflygningsruttor till Bamako. Filip Däldehög går igenom den senaste informationen innan flygningen. Samling och god stämning när besättningen samlas.

Peter Mignander.

Niclas Annerling.

SÖNDAG 18.02, GUN ROOM, PAPA. Kalle laddar och packar den övriga besättningens pistoler. Självt har han och HAWCS-kollegorna betydligt fler vapen.

SÖNDAG 18.34, TRANSFERBUSS, PAPA. Robbie och Kevin i bussen som tar besättningen från HAWC-byggnaden till flygplansplattan.

TRANSPORT

– En C17 kan tekniskt sett landa på Timbuktus flygplats, men alla säkerhetsmässiga krav uppfylls inte. Förhoppningsvis kan det göras avsteg från detta vid enstaka flygningar, vi jobbar på att få ned all personlig materiel till nästa rotation direkt från Sverige till Timbuktu.

MÅNDAG 03:33, EN MIL ÖVER ALGERIET: "Jag skulle ju jobba på Volvo"

NEDANFÖR OSS, totalt mörker. Ovanför, en gnistrande stjärnhimmel. I hörlurarna hörs algeriska och nigeriska flygledare. I cockpit sitter en svensk-slovensk pilotduo: uppdragets befälhavare, Filip Däldehög och Robi Resnik, av Filip skämtsamt kallad "The Airborne Cowboy".

– Jag skulle ju jobba på Volvo. Det var planen när jag läste maskinteknik på Chalmers. Men jag har alltid haft en dröm om att flyga helikopter för sjöräddningen, men trodde det var omöjligt. Att du ska vara extraordinär för att kunna bli pilot. Men så lärde jag känna två killar som båda hade sökt och kommit in på GFU, Grundläggande Flygutbildning, säger Filip.

Och Filip konstaterar att de nya bekantskaperna var ju helt vanliga killar, som dessutom båda uppmanade honom att söka. Och han klarade testerna, men drömmen om helikopter-pilot sprack: de åren fanns det

inget behov.

– Så jag valde själv att söka till transportflyget och C17-systemet. Direkt efter flygskolan och utbildning i USA, kom jag till Pápa. Och trots att jag gjort det i fyra år, är det fortfarande lite, lite överkligt att jag är pilot på den här planen. Men helikoptrar är fortfarande häftigare.

SÖNDAG 21.58, EN MIL ÖVER EUROPA: "Det är vi som är Bartok two-eight"

DEN STÄNDIGT pågående radiotrafiken är korthuggen och hårdkodad. Inte så konstigt, eftersom vi fortfarande befinner oss över Centraleuropa med mängder av civilflyg, som alla ständigt är i kontakt med flygtrafikledningen.

– Efter ett tag lär man sig att bara lyssna efter det som gäller oss via vårt callsign, som är Bartok 28. Nu när vi väl flyger slappnar jag av, den delen är enklare jämfört att som befälhavare ha ansvar för hela besättningen. Som sådan måste jag se till att alla regler och bestämmelser följs, som att en lastmästare anmälde att han sovit lite för lite innan avfärd. Det måste jag ta hänsyn till, säger Filip Däldehög.

Kommunikationen mellan besättningen över intercomsystemet är också ganska intensiv, både mellan de på flight deck och nere i cargo. Filip avundas

en av lastmästarna som på sin medhavda dator fördriver tiden med att titta på ett avsnitt av "Game of Thrones", ett avsnitt som Philip redan sett.

– *I envy you. You have so much good stuff to look forward to.*

Han lämnar över pilotansvaret till kollegorna Robi och holländske Mark, för att gå ned till flygplanets lilla pentry för en kopp kaffe.

Och pentryts vattenkokare är ett kapitel för sig. Ett sorgligt sådant.

– Det här planet kostar ungefär en miljard svenska kronor, men det tar evigheter att få kokande vatten. Och vindrutetorkarna uppe i cockpit är helt värdelösa, säger han med ett skrott.

TISDAG 20.36, PÅ BAMAKOS FLYGPLATS: "Vi flög 5000 cyklar till Afghanistan"

HAN STÅR MEST och tittar, kan det först tyckas. Sen märker det otränade ögat att Karl-Johan Svensk arbetar som mest när planet står stilla på marken. Han tillhör nämligen HAW:ens närskyddsstyrka, kallad Hawcs – Heavy Airlift Wing Combat Security.

Deras uppgift är bland annat underrättelseinhämning på de platser där planen landar och framför allt, skydd av planen. Så när lastmästarna puttar paletter och piloterna lägger in nästa flygning i flygplansdatorn, står

FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: Filip går igenom flygningen i sin surfplatta. Finske Tero kollar startmotorn på planet. Konferens i cockpit: Robert och Filip diskuterar, Robbie iakttar.

Kalle och hans två kollegor, norska Simon och amerikanska Kevin på strategiska ställen runt planet och bevakar så att ingen obehörig kommer för nära.

Som femte svensk har Kalle genomgått Phoenix Raven Global Protection Course i USA; en treveckors kurs där eleverna drillas under långa dagar i allt från ett sjuttiotall tillämpade övningar till verbal judo.

– Det kan låta roligt, verbal judo men det var bland det mest givande under den kursen. Jag fick lära mig olika tekniker att verbalt oskadliggöra, ”prata omkull” potentiella hot. Det och de tillämpade övningarna gav mest. Armhävningar kan jag göra här, säger han.

Med några år som HAWC har Kalle varit med och transporterat det mesta, men en sak sticker ut.

– Det var när vi från Örebro flög ned 5000 cyklar från ett svenskt lågprisvaruhus till ett biståndsprojekt i Afghanistan.

Man kan undra hur många av de cyklarna som fortfarande rullar på afghanska vägar...

MÅNDAG, 10.14, EN MIL ÖVER MAURETANIEN: "Herkor känns lite trånga i jämförelse"

EN KNAPP TIMME efter starten från Bamako går plötsligt ett larm i cockpit: FCC 2, Flight Control Computer har slutat att fungera. Det gör att

autopilot och autothrottle har nedsatt funktion, vilket medför att alla höjd-, kurs- och fartändringar måste göras manuellt.

Om ytterligare fel skulle uppstå finns därmed risken att flygplanets elektroniska flygsystem upphör att fungera helt och hållet. Befälhavaren och besättningen står nu inför två möjligheter: fortsätta till Las Palmas och försöka lösa problemet på marken där eller vända tillbaka till Bamako.

Valet sker snabbt, Las Palmas.

Och nere i lastutrymmet är säkert de 50 holländska soldaterna tacksamma för det, om de visste. De är nämligen på väg hem efter tjänstgöring i Mali, via debriefing på Kanarieöarna. Genom att det svenska uppdraget ändå skulle gå tomt dit, kan Holland köpa de timmarna av Sverige för sitt ändamål.

På Robert Fransson's flygove-rall står det också FCC – Flying Crew Chief, ungefär färdmekaniker på enkel svenska. Han jobbade tidigare med Tp84:or på Såtenäs och tyckte då att det var ett stort transportflygplan.

– Sen kom jag till C 17-systemet och har vant mig vid dess storlek så nu känns Hercules lite trånga i jämförelse, säger Robert och håller fokus uppe med kaffe och russin efter 18 timmars arbete.

Och väl landade på Las Palmas militära flygplats så

fungerar FCC:N igen, efter att ha startats om.

– Datorerna ombord är flera, så det finns redundans. Men ibland måste du göra precis som med en hemdator som trilskas; det är bara att trycka på stäng-av-knappen så löser det sig, säger Robert.

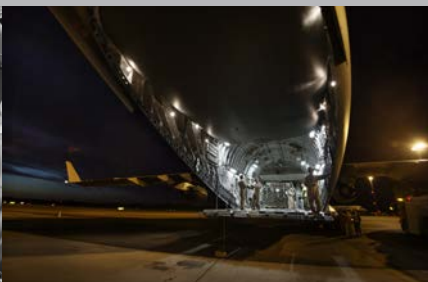
TISDAG 17.59, LAS PALMAS FLYGPLATS: "Sämsta frukosten finns i Baku"

EFTER ATT BESÄTTNINGEN vilat ett knappt dygn på Kanarieöarna är det dags för nästa del av uppdraget. Det kan låta lyxigt med hotellboende på en plats där många svenskar semestrar, men Robert Fransson och de andra varken solade eller såg sig om.

– Det blev en mycket, mycket tidig kväll. Och hotellfrukostar har jag blivit något av en konnässör på, hotellet vi bodde på nu har vi bott på säkert tio gånger. Var den sämsta hotellfrukosten finns? Hmmm. En amerikansk kollega hävdade med eftertryck att det var på en välkänd hotellkedja i Baku, Azerbadjan när vi var där. Han påstod att den var sämre än fängelsemat hemma i Georgia, säger Robert och ler.

Sedan försvinner leendet, för FCC:n fortsätter att sätta sig på tvären.

Först efter en ny omstart

FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: En palett på en C17 kan lasta upp till och med 4500 kilo. Totalt ryms 18 paletter i planet.

MÅNDAG 0742, BAMAKOS
FLYGPLATS. Kalle vaktar medan
holländska soldater på väg hem
kliver ombord.

TISDAG 20.34, EN MIL ÖVER MALI. Kalle och Simon går
igenom sina arbetsredskap inför ett kort – en timme och 45
minuter – besök på den maliska huvudstadens flygplats.

FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: Robert Fransson kollar turbinbladen i Las Palmas. Filip Dälehög tar en vätskepaus. Handen som styr 265 ton.

fungerar flygplanets styrsystem som det ska.

Det gör inte leveranserna av flygbränsle. Trots att beställningen gjorts i tid och den spanska leverantören kvitterat att vara på plats när besättningen kommer, lyser tankbilarna med sin frånvaro.

– Det är bara att vänta, men det är lite surt eftersom vi var så noga med att de skulle vara här när vi kom. Nu kommer det ta en timme att tanka på, säger Filip när tankbilarna till slut dyker upp.

Och det är en del flygbränsle som ska fyllas på.

– Just nu har vi bara 37 000 pounds, alltså nästan 17 ton i tankarna. Vi ska ha med oss 220 000 pounds, säger Filip.

Det är nästan exakt 100 ton flygbränsle.

TISDAG 23.51, EN MIL ÖVER MEDELHAVET: "Nej, det är INTE tillåtet att röka på rampen"

SÅ SNART "FASTEN SEATBELTS"-skyltarna släckts, så utnyttjas varje ledig centimeter golvyta i flygplanets lastutrymme: Mali03 är ett rutinerat gäng som tänker sova sig igenom den här flygningen och det så bekvämt som det går. Alltså blåses liggunderlag upp, allt som är mjukt blir tillfälliga madrasser och soldaterna lägger sig huller om buller. Kalle Svensk står vid

besättningens kök med en kopp kaffe och betraktar det hela.

– Svenskar och för den delen skandinaver brukar göra såhär. Amerikanska soldater sitter mest kvar i de ganska obekväma stolarna och ser lidande ut, säger han och ler.

Kanske det är ett tecken på hur våra försvarsmakter fungerar: skandinaver tror på uppdragstaktik, de på andra sidan Atlanten gör inget om det inte är en order eller uttalat tillåtet.

Vad som definitivt inte är tillåtet är givetvis att röka ombord.

Det hindrade inte en medverkande nations soldater att gå bak till rampen och göra just det.

– De fick en ganska tydlig tillsgelse om det olämpliga i det, säger Kalle med ett snett leende.

ONSDAG 08.43, KARLSBORGS FLYGPLATS: "Polypåsarna är till mina barn"

KARLSBORG MÖTER Mali03 med duggregn, men K3:s regementschef Dag Lidén möter varje röddammig, solbränd soldat med ett handslag och ett leende "Välkommen hem!".

Kalle och Simon försvinner iväg en kvart och återvinner med ett tiotal mataffärspåsar, fyllda med åtråvärd hårdvaluta i Pápa: Bearnaisesås. Turkisk Peppar. Polly. Och kvarg. Faktum är att en hel kyllåda fylles med den

proteinrika mejeriprodukten, populär hos de som tränar lite extra mycket.

– Mina barn ska få varsin påse Polly. Då ökar pappas aktier i värde, säger Robert och skrattar.

Med hela världen som arbetsplats har besättningarna möjlighet att köpa just de där sakerna som inte finns i Ungern, utan bara i sina respektive länder. När besättningen drygt två dygn tidigare lämnade byggnaden där HAW huserar står det en rad matkassar på lastkajen. Filip kastar en blick på kassarna och konstaterar att en övervägande amerikansk besättning varit i USA: det syns på de färgglada frukostflingspaketen och ölmärket som inte säljs i Europa.

Men det kanske mest svenska av svenskt återfinns inte bland det inhandlade: den söta, salta torskrommen i en mörkblå tub.

– Det går att köpa hos det småländska möbelvaruhuset, som finns i både Budapest, Wien och Bratislava, säger Robert.

Norske Simon säger inget. Han har fullt sjå med att bygga en rejäl räksmörgås till frukost.

ONSDAG 10.51, PÁPA AIR BASE: "Thanks guys, until next time!"

DET 128 TON TUNGA – det vill säga utan last och bränsle – planet landar på sin hemmabas, landat av den slovenske piloten Robi Resnik. Efter intaxning, överlämning till

Boeings personal som därmed övertar ansvaret för flygplanet och inlastning av otaliga väskor med både privat och jobbtrustning – låt oss för enkelhets skull säga att det finns ett antal vapen ombord under en sådan här flygning – i den mötande minibussen, beger sig besättningen mot Heavy Airlift Wings nybyggda

kontors- och verksamhetshus. Efter att i sex år huserat i gamla ungerska kaserner, sitter nu hela verksamheten i ett och samma hus; inte påkostat men ändå sådär snyggt skandinaviskt.

På lastkajen möter man en annan besättning, vars uppdrag gissningsvis ska ske i Europa. Eller kanske USA – en gissning

baserat på att deras flygdräkter är olivgröna istället för sandfärgade.

För bara två timmar efter att Filip, Robi, Mark, Joshua, Chris, Robert, Tero, Kalle, Simon och Kevin på uppdrag 06SWE28B parkerat C 17-planet, lyfter det igen.

Med ny besättning.

Mot nya mål. ◀

SÖNDAG 20.03, PAPA. Inför avfärd seglar ett elakt åskoväder upp – något man inte vill starta in i.

FAKTA BOEING C 17 GLOBEMASTER III

Längd: 53 meter

Spännvidd: 52 meter

Höjd: 16,8 meter

Motorer: 4 stycken Pratt&Whitney F117-PW-100 (liknande de som finns på en Boeing 757, som bara har två)

Dragkraft: 18 300 kilopond per motor

Lastutrymme: 26,82 meter långt, 5,49 meter brett och 3,76 meter högt

Tomvikt: 128 000 kilo

Maximal startvikt: 265 352 kilo – som drygt 30 biffiga afrikanska elefanter
Bränslekapacitet: 138 000 liter

Maxlast: 74 800 kilo fördelat på 18 palletter – eller cirka 150 passagerare

Räckvidd: 10 000 kilometer – ett kvarts varv runt jorden, och det utan lufttankning

Hastighet: 830 kilometer i timmen

Kortaste startbana: normalt 3500 fot, det vill säga 1067 meter. Startsträckan betyd-

ligt kortare om planet är lätt, då bara 500–600 meter

Kortaste landningsbana: normalt 3500 fot, det vill säga 1067 meter. Betydligt kortare vid lätt flygplan

Antal byggda: 279 stycken
Användare: USA 224 stycken (1 kraschad), Storbritannien 8 stycken, Australien 8 stycken, Kanada 5 stycken, Strategic Airlift Capability/HAW 3 stycken, Indien 10 stycken, Kuwait 2 stycken, Förenade Arabemiraten 10 stycken och Qatar 8

stycken.

Åh fan: Nej, C 17 är inte det största transportflygplanet eller det med längst räckvidd. Men få andra transportflygplan kan flyga så taktiskt som en C 17 – eller vad sägs om möjligheten att kunna sjunka 6000 meter i minuten vid taktisk inflygning.

Det är 100 meter i sekunden – snabbare än Fritt Fall på Gröna Lund...

STORÖVNING MOT DOLDA HOT

I augusti samlades närmare 1 000 soldater, sjömän och officerare från 21 olika nationer för övningen Bison Counter 2016, för att tillsammans slipa sina färdigheter inom området C-IED (Counter Improvised Explosive Device).

SYFTET MED ÖVNINGEN var att träna de färdigheter som gör att man kan skaffa sig kontroll över sin omgivning och sin motståndare, med hjälp av spetskompetens inom olika områden.

Det är inte ovanligt att man idag ser på begreppet som direkt förknippat med hanteringen av hemmagjorda sprängladdningar och minor. Men, det är mer än så.

– Att jobba med C-IED innebär att använda information för att komma åt de nätverk som använder sig av den här typen av metoder och att motverka dem. Allt arbete för att nå dit faller in under begreppet C-IED, säger Joacim Hallberg, chef för den stab som hade som uppgift att driva övningen framåt och se till att den genomfördes enligt plan.

KOMPLICERAT PUSSELLÄGGANDE

INOM FÖRSVARSMAKTEN finns specialister på att hantera själva sprängladdningarna när de påträffas. Därtill finns även kriminalteknisk kompetens som med hjälp av avancerad utrustning kan använda dessa påträffade hot för att ta reda på information. Information som kan bidra till att man får kunskap om hur laddningen är konstruerad, och även ledtrådar om vem som gjort det. När detta sedan sammanförs med gediget underrättelsearbete börjar de

Övningen hölls bland annat i Skillingaryd, Småland.

olika pusselbitarna tillsammans berätta om varför, hur, när, och till och med vem. Det ger möjligheten att arbeta med att motverka den här typen av okonventionell krigsföring och också komma åt det som ligger bakom.

KUNSKAP GER ÖVERTAG

– KÄRNAN I C-IED ARBETET är att se det som en helhet, där alla parametrar gör att vi kan ligga steget före våra motståndares metoder och tillvägagångssätt, säger Joacim Hallberg. Det är oerhört viktigt att vi alla ser det som en relevant del i vårt arbete när vi ska lösa uppgifter som

kräver att vi rör oss i hotfulla miljöer. Att vi använder oss av den information vi har för att vara så oförutsägbara som möjligt. Det ger oss ett ovärderligt övertag, säger Joachim Hallberg.

Övningen i Sverige var andra gången Bison Counter genomfördes, första gången var i Nederländerna 2013 – och det är också därifrån som namnet kommer: den holländska 43:e mekaniserade brigaden har nämligen en bisonoxe som symbol. ◀

Text **Caroline Segerdahl/MSS**

Foto **Försvarsmakten**

PINSAMT ..PROBLEM FÅR *LÖSNING*

De senaste åren har det saknats 90-kängor, både marsch- och vintervarianten. Massor av åtgärder har gjorts för att lösa den akuta bristen och så att situationen aldrig mer uppstår.

– Kritiken har i mångt och mycket varit berättigad. Det har varit pinsamt. Men nu är nya leveranser på gång, säger Bo Berg, tidigare stabschef till försvarslogistikchefen och den som lett ett arbete med omedelbara åtgärder.

FÖRRA VÅREN, i samband med inryckningen till grundläggande militär utbildning kom signalerna på allvar till Högkvarteret: Modell 90-kängan började ta slut i de vanligaste storlekarna, 40 till 43.

Då hade varningsklockor ringt till och från vid olika rapporter och det började skrivas i sociala medier. Ordern från försvarslogistikchefen till sin dåvarande stabschef Bo Berg löd: Vidta omedelbara åtgärder och lös problemet!

Han förklarar att förenklat finns det två huvudorsaker till att bristen uppkom: brister i logistikplaneringen och nedprioriteringar i materielbudgeten.

med gummistövlar.

– Problemet med kängorna är nu snart och förhoppningsvis löst. Runt 40 000 par marschkängor och lika många vinterkängor av modell 90 är på väg in med början i slutet av året. Och för att vi aldrig mer ska hamna i samma situation, pågår en förändring med så kallat minsta bestånd. Lagren i förråden fylls på automatiskt vid en viss nivå.

EN MILJARD TILL PERSONLIG UTRUSTNING

EN ANNAN ÅTGÄRD som ska göras i system Prio, innebär att anmälda storlekar vid mönstringar på Totalförsvarets rekryteringsmyndighet sömlöst

” RUNT 80 000 PAR KÄNGOR AV MODELL 90 ÄR PÅ VÄG IN. ”

– Vi drog ihop en grupp och körde rena stridsledningen. Tog fram underlag och styrde handgripligen omfördelning av kängor mellan olika förråd i landet, säger Bo Berg och tillägger att han fått enormt stöd av materielområdesansvarige Rolf Carlsvärd och John Erik Jensen, chefsingenjör vid FMV.

AUTOMATISK KÄNGPÅFYLNING

SITUATIONEN FÖRVÄRRADES när FMV:s planerade upphandling av kängor, som påbörjades i april förra året, överprövades i Förvaltningsrätten. Under tiden till dess domen gick igenom i mars i år – till FMV:s fördel – låstes möjligheter till ny upphandling. 7000 kängor kunde fixas fram men utöver det fick Bo Bergs gäng hårdprioritera vilka grupper som skulle få ut marsch- respektive vinterkängor, och vilka som skulle få den mer avancerade 08-kängan istället eller kanske klara sig

Bo Berg var med och löste kängkrisen.

överförs digitalt till Prio. På så sätt kan det lokala förrådet i god tid förbereda med rätt storlekar till inryckningar.

– Kängorna har blivit en symbolfråga i debatten om balans mellan uppgifter och ekonomiska resurser. Arbetet följs därför noga på ÖB-nivå och har till och med engagerat försvarsministern. Nu finns det avsatt rejält med pengar för personlig utrustning i budgeten, totalt en miljard för de närmaste fem åren. ◀

Sulorna – riskerar att gå sönder efter tio år på hyllan.

FAKTA: MODELL 90-KÄNGAN

Typ av känga: En känga framtagna i slutet av 1980-talet som är unik för svenska försvaret. Försvaret äger läster, former och verktyg som krävs för tillverkningen.

Modeller: Marschkänga, vinterkänga samt varianter med stålhätta.

Pågående tillverkning: Sievin Jalkine Oy i Finland ska leverera kängor i perioden december 2016 till september 2017. Beställningen omfattar:

- 32 000 par marschkängor och 7 000 par med stålhätta,
- 32 000 par vinterkängor och 7 000 par med stålhätta (samt 10 000 par sjöstridskängor 93 och 240 par flygkängor 97)

Styckepreis: Marschkänga

729 kr, vinterkänga 760 kr

Livslängd: Kravställt till 18 månader vid bruk. Förutsätter att de vårdas och förvaras på ett korrekt sätt. I förråden gallras de bort efter tio år eftersom sulan åldras och riskerar att falla isär.

Ergonomi: Inför framtagningen gjordes många medicinska studier och studier på olika fötter för att ta fram en fotriktig känga som passar den nordiska lästen som är något bredare.

Utveckling: Det pågår ett gemensamt nordiskt arbete, Nordic Combat Unit Uniform, för att ta fram ett nytt stridsuniformssystem till omkring år 2020.

OMRÅDEN MED OMEDELBARA ÅTGÄRDER – ARBETE PÅGÅR

- Personlig utrustning, inklusive kängor och gradbeteckningar.
- Tekniska funktionscontainers för förbanden.
- Systemverktyg till Teknisk bataljon.
- Driftsättning av lastbilar (Terrängbil 30/40).
- Identifiering och omhändertagande av reparationsskuld och reparationskö.
- Reservdelar till Jas 39 Gripen.
- Arbete med leveransprecisering – få in gods i Försvarmakten.

BILDER SOM BERÄTTAR

För vissa är han artisten med megahits som 'Summer of 69' och 'Everything I do (I do it for you)'. För andra är Bryan Adams fotografen som plåtat hela rockeliten OCH drottning Elizabeth.

ALLA HAR RÄTT. Men han är också mannen bakom fotoboken Wounded: The Legacy of War, som på ett respektfullt och rättframt sätt visar brittiska soldater, som betalat ett oerhört högt pris under insatser i Irak och Afghanistan.

Och det är priser som även svenska soldater fått betala.

– Den stora majoriteten av vår personal kommer hem från sin insats med ovärderliga erfarenheter och vissa kommer hem med smärtsamma spår, både synliga och osynliga. De män och kvinnor som utsätter sig själva för risk i syfte att lösa ett uppdrag åt sitt land förtjänar samhällets odelade respekt och att få känna stolthet över sin insats, säger Anders Grenstad, konteramiral och chef för veteranenheten på FM HRC.

Just nu finns en del av de bilderna på en utställning i Stockholm på Fotografiska – men skynda, utställningen stänger den 25 september.

Självporträtt, Bryan Adams.

MOT ETT STARKARE TOTALFÖRSVAR

Den 10 juni lämnade Försvarsmakten tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ett gemensamt förslag till regeringen om en sammanhängande planering för totalförsvaret.

FÖRSLAGET TYDLIGGÖR ATT hela samhället, både myndigheter och näringsliv, behöver ha förmåga att möta utmaningar och kunna fungera under störda förhållanden, ytterst för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige.

Redan nu genomförs gemensamma utbildningar och övningar inom ramen för krisberedskapen, som ger en bra utgångspunkt för arbetet med totalförsvaret. Försvarsmaktens insatschef genomförde strax före sommaren en samverkansfältövning i norra Sverige med ett 70-tal deltagare från myndigheter, statliga bolag och näringsliv.

– Övningen är ett viktigt steg på vägen för både militära och civila aktörer att tillsammans utveckla förmågan att skydda Sverige, säger övningsledare Mats Klintång.

Dammbrott, bevakning, försörjning, gemensam lägesbild, samverkan och ledning liksom avvägningar och prioriteringar har varit moment i övningen.

– Med både militära och civila aktörer på plats har vi fått en bra helhetsbild av totalförsvaret och försvarsplaneringen. Jag vill trycka på värdet att organisationer med en roll i det här arbetet avsätter tid för att delta i liknande övningar, säger Göran Kessell, kommissarie och ansvarig för nationell krisberedskap på polisens nationella operativa avdelning och en av övningsdeltagarna.

FLER ÖVNINGAR ATT VÄNTA

EN BRÅDSKANDE UPPGIFT är att, både gemensamt och respektive aktör var för sig, undersöka informationsbehovet och få till en tydlig struktur för informationsförsörjning av hela totalförsvaret.

– Att titta på konkreta insatser ger erfarenheter som vässar våra metoder att bli mer effektiva. Vi ser ett behov av att aktörerna kontinuerligt se över sitt säkerhetsskydd för att kunna kommunicera säkert i alla de här scenarierna, säger Victoria Ekstedt och Håkan Swedenborg på Post- och Telestyrelsen, PTS.

En utmaning i hotskalan från kris till höjd beredskap är försörjning av till exempel energi, drivmedel, it och livsmedel.

– I dag har vi ingen försörjningsplikt på livsmedel. I normalläge levererar vi varje dag och vi vill fortsätta med det

genom att bidra till att det ska vara möjligt även i höjd beredskap. Vi är entreprenörsdrivna och om ett beslut om att lagra livsmedel kommer är vi beredda att bidra till att lösa det, konstaterar Ulrika Dahlin, risk- och säkerhetschef på ICA Sverige.

– Alla aktörer har olika roller och det viktigaste är att vi tillsammans bidrar till helheten i uppdraget att försvara Sverige. Genom informationsutbyte och operativ samverkan kan vi optimera våra kompetenser, säger Rafael Zawilinski från Tullverket.

Samverkan och gemensamma övningar kommer att fortsätta och nästa samverkansfältövning planeras till våren 2018, då i västra Sverige med scenarier knutna till den regionen. ◀

Text **Elisabet Bjelke/LEDS KOMM**

Foto **Försvarsmakten**

I VÅTT OCH TORRT

De dyker djupt med lång expositionstid och med tung utrustning. Och bemästrar min- och ammunitionsröjning av allehanda slag, på alla platser. Från öken till över 60 meters djup.

Text **Dag Enander/LEDS KOMM** | Foto **Jimmy Croona/ComCam**

"Antingen är det för kallt och blött. Eller så är det för varmt och torrt. Men det är alltid tungt där vi verkar", säger Carl-Johan Holm, chef för 44:e röjdykardivisionen i Skredsvik.

HJÄRTAT AV BOHUSLÄN ligger natursköna Skredsvik, sedan länge hemvist för marinens verksamhet.

I dag är det främst en central plats för röjdykarna – och det är en plats som utvecklas: många byggnader är bara några år gamla och planerna är långt gångna för att ytterligare expandera Skredsviks betydelse.

– Att vi hamnade här beror främst på de goda dykförhållandena. I Gullmarsfjorden kommer vi enkelt till de dykdjup som vi måste kunna arbeta på. Dykgränsen 60 meter beror på att det traditionellt varit maxdjup för vår huvudfiende sjöminan. Ligger den djupare har den ringa verkan mot yt-mål, säger Carl-Johan Holm.

Men precis som tekniska landvinningar har utvecklat dykeriet, så har även minorna utvecklats – i dag kan en torpedmina läggas djupt och utlösas av sensorer på

grundare vatten. Därför finns det nu röjdykare som dyker ned till 100 meters djup.

– Våra tre

huvuduppdrag är frisimmande dykning ned till 100 meter med lång expositionstid, att utföra min- och ammunitionsröjning inklusive terroristladdningar i den marina miljön samt sök- och dokumentationsuppdrag med dykare, sonar och undervattensfarkoster.

BLÅTT, GRÖNT – OCH EN HEL DEL KHAKI

DESSUTOM VERKAR röjdykarna även på land: tillsammans med I 19, SWEDEC och Ing 2 löste man IEDD-arbetet i Afghanistan under mer än tio år och man har redan haft röjdykare nere i Mali.

– Därmed kan vi ibland ses som en främmande fågel hos både marinen och i armén, eftersom vi växlar mellan blått och grönt och tar med oss stridsteknik, erfarenheter och utrustning från båda stridskrafterna. För oss är funktionsduglighet i arbetet alltid det primära, när en sprängladdning ska desarmeras är uniformsreglementet en smula sekundärt, säger Carl-Johan Holm med ett leende.

Förbandet består förutom stab av fyra EOD-grupper, en områdesöksgrupp och en logistikdel. Röjdykare löser sina arbetsuppgifter både landba-

serat och från sjögående plattformar. I Skredsvik finns bland annat dykstöfartyget Ägir, dykbåten Anselm och snart tre nya 12-meters RHIB-båtar.

Dessutom finns det röjdykare i Berga på HMS Spårö och i Karlskrona på HMS Sturkö.

SÅ SKER SÄLLNINGEN

KRING MÅNGA FÖRBAND med elitstämpel finns det myter och mystik. Röjdykarna är inget undantag, men kanske när det gäller synen på sig själva.

– Vi har en singularkompetens i Försvarsmakten och ska se till att andra förband har rörelsefrihet att verka, på ett sätt är det en service vi ska leverera till våra kunder i marinen, säger Carl-Johan Holm.

Och där andra elitförband medvetet vill ha mystik kring antagnings- och kravprofiler, så kör Röjdykarna med helt öppna kort.

– Under vår kompletterande prövning i fyra dagar ska du bland annat kunna springa tre kilometer på 13.45, göra fem räckhäv, 40 situps i följd och tio step-ups med 50 kilos rygg-säck, säger taktikchefen Martin Toftvall.

Det kan låta överkomligt för många, men det som faller majoriteten av sökande är första

Carl-Johan Holm, chef för röjdykarna.

”FÖR OSS ÄR FUNKTIONSDUGLIGHET I ARBETET ALLTID DET PRIMÄRA.”

FÖRBANDET

” ATT DU HAR RÄTT PSYKE ÄR VIKTIGAST OM DU SKA BLI RÖJDYKARE.”

vattenfyspasset. 90 minuter med massor av vattentramp och neddykningar. Samt en vattenvariant av den klassiska Idioten:

Dyk i från långsidan, rakt ned till botten, simma ut till första linjen och rör den, simma tillbaka längs botten, upp längs kanten, upp och stå, dyk i och upprepa som ovan till andra och sedan tredje linjen. Och allt under en dryg minut.

Ungefär 75 procent av de sökande sällas därmed bort under den kompletterande provningen.

PSYKET VIKTIGARE ÄN FYSIKEN

OCH DET ÄR bara början: en tredjedel avbryter den sex månader långa och hårda utbild-

ningen till röjdykare, delvis på grund av gamla idrottsskador som gör sig påmind men också av psykiska orsaker. Som när de verkligen djupa dyken ner mot 50-60 meter sker.

– Där är det väldigt mörkt. Och väldigt kallt. Och du är väldigt, väldigt ensam. Då krävs ett speciellt psyke och det är svårtestat. Det har hänt att vi haft avskiljanden och avhopp med tre veckor till examen, säger Carl-Johan Holm.

– Men vi begär inte mer av de som vill bli röjdykare än vad vi begär av oss som redan är det, vi gör allt för att de som klarat selekteringen också ska ta examen, säger Martin Toftevall.

Både han och Carl-Johan saknar en sorts röjdykare på

förbandet: kvinnliga.

– Tyvärr har vi inga kvinnliga röjdykare. Än. Vi har haft kvinnliga elever men ingen har ännu tagit examen. I Norge finns det kvinnliga röjdykare, säger Carl-Johan och pekar på att de fysiska förutsättningarna är olika mellan män och kvinnor – men inte de psykiska.

– Att du har rätt psyke är viktigast om du ska bli röjdykare. Jobbet är krävande efter utbildningen och ställer höga krav på förmågan att kunna verka i grupp under hög arbetsbelastning och i miljöer med en komplex hotbild. I duellen mot en sjömina eller en IED är du ensam och det krävs stor ödmjukhet inför uppgiften för att trivas med det. ◀

SANNINGEN BAKOM GRODLEGENDEN

Han har röda badbyxor, är i dåligt skick och hedras alltid av röjdykarna:

Sir Anselm Sakarias Dykén – som egentligen är en pipleksak i gummi från 1950-talet.

När Rolf Hamilton, det svenska röjdykeriets fader skulle åka hem 1953 efter att ha genomgått Underwater Demolition Course i USA (föregångaren till den

utbildning som amerikanska Navy SEALs går i dag), tog han med sig en present till sin dotter: en pipande gummigroda kallad Peep the Frog.

Exakt hur den kom att bli röjdykarnas symbol är inte helt klart, inte heller hur den fick sina namn. En skräddare är att man under en röjdykarfest slumpvis pekade i en kalender och valde två namnsdagar.

Klart är i alla fall att

Rolf Hamiltons dotter återbördade originalgrodan till Skredsvik för drygt tio år sedan. I dag tillbringar han sina dagar på hedersplats i mässen, i en specialbyggd "pensionärskuvös" fylld med argongas för att inte bli i sämre skick.

Röjdykarna hedrar honom genom att äta Anselmbakelser på hans namnsdag den 21 april och alla röjdykare har Anselm som smycke runt halsen.

OVAN: Original-Anselm. NEDAN: Ständigt förekommande hos röjdykarna.

SPRÄNGHANDGRANAT MODELL 56

SPLITTRAD. SEXTIOÅRING

CHANSEN ÄR STOR ATT DU HÅLLIT
EN DYLIK I DIN HAND.
SPRÄNGHANDGRANAT MODELL 56
ÄR EN VERKLIG TROTJÄNARE
INOM FÖRSVARSMAKTEN.
NU KOMMER ERSÄTTAREN
– EN UNIK VÄRLDSNYHET.

KOLLEGAN SOM KOMMER och öppnar dörren på FMV skiner upp när han får höra vem som söks.

”Åh, du ska träffa Mister Handgranat?”

Ian Kinley värjer sig något mot det epitetet.

– Jag har ju bara arbetat med handgranater sedan 2000 och det är ju endast en del av 56:ans historia, säger han.

Oavsett vilket, så finns det få som kan mer om just Försvarsmaktens handgranater i allmänhet och spränghandgranat m/56 i synnerhet. Och att det sistnämnda vapnet fortfarande är i bruk efter sextio år har två förklaringar.

– I grunden är det en otäckt bra handgranat. Den har en stor laddning, vilket ger god tryckverkan. Dessutom skapar den kraftiga splitter, kanske lite väl stora och därmed något för få men effektiva när de träffar. Så du vill inte bli träffad av dem, säger Ian.

Det andra skälet är att det tillverkas enormt många handgranater av den här modellen, vilket gör den extremt kostnadseffektiv. Dessutom är själva granatkroppen hållbar för evigt, det är bara tändare och mekanism som byts vart tionde år.

– De är därför billiga att kasta. Och det är bra klipp i den!

SNABBARE I VÄRMEN

MEN TROTS EN från början bra produkt, har modellen utvecklats genom åren – så den spränghandgranat som du kastar i dag är antagligen modell 56 B.

– Granatkroppen och tändaren är densamma som på den tidigare modellen, men den är nu utrustad med en säkrare och modernare mekanism, säger Ian och pekar på handgranatens grepe som i den nya versionen är betydligt större och bredare.

Förklaringen?

Nu måste säkringssprinten vridas innan den kan dras ut och grepen

ska hållas in mot handen istället för mot kastarens fingrar, vilket ger ett säkrare kast. Dessutom är grepen bredare, vilket gör det omöjligt för den att haka i andra handgranaters säkringsringar.

En sak som dock inte förändrats är utlösningstiden – den är fortfarande 3,2 sekunder från det att grepen lossnar från granatkroppen.

– Men 3,2 sekunder är om det inte är varmt. I Mali är det troligen nere på tre sekunder blankt, säger Ian och berättar att just svenska handgranater har kort utlösningstid i internationell jämförelse.

– Jag vet att det finns ett sydeuropeiskt land vars handgranater briserar efter sju sekunder.

NYA BEHOV, NYA HANDGRANATER

TROTS ATT MÄNGDER av Spränghandgranat m/56 tillverkats börjar de nu ta slut, rökhandgranaten av samma årsmodell tog slut i år. Och modellen har 190 grams sprängladdning, att jämföra med de 70-90 gram som finns i en modern granat. Det gör att säkerhetsområdet för m/56 är upp till 300 meter, vilket är för stort.

– Utvecklingen går mot ingjutna, förfragmenterade splitter, som är dödliga inom fem meter men luftbromsar snabbt därefter, säger Ian.

Därför började han fundera på vilka egenskaper en optimal handgranat skulle ha: Den skulle uppfylla de angivna verkanskraven inom fem meter, men vara ofarlig kring de 30. Dessutom ha splitterspridning i rätt riktning och därmed nå sina mål effektivare.

NYHETER SNART I DIN HAND

EFTER LÅNGT TANKEARBETE och noggranna tester kom resultatet: en världsunik handgranat – som ”hoppar upp” på två meters höjd och briserar. Därmed är det är mycket svårare att ta skydd från den samtidigt som handgranatens effektområde är betydligt lättare att kontrollera: Alla splitter går nedåt mot marken i en

NY BESTÅNDSDEL. Splittret i handgranat 07 är ingjutet i plast.

OVAN: Kastar spräng!
NEDAN: Ian Kinley, bland
sina kollegor känd som "Mr
Handgranat".

NY TRYCKHANDGRANAT.
Påbyggingsbar i moduler.

konform. Därmed sprids inte splitter åt alla håll utan bara där det finns ett militärt värde.

– För att ytterligare öka säkerheten för kringstående har splittren utformats så att de luftbromsas kraftigt och bara åstadkommer blåmärken, om än rejäla sådana på en påklädd person som befinner sig 30 meter från brisaden, säger Ian Kinley.

Och önskas en markbrisad som hos en mer gammaldags handgranat är det självklart möjligt med ett enkelt handgrepp. En annan nyhet som Ian Kinley varit med och utvecklat är den splitterfria tryckhandgranat modell 09: en likt Lego påbyggbar handgranat när tryck- och inte splitterverkan är det eftersökta.

– Varje granatkropp består nominellt av tre delar med vardera 85 gram sprängämne. Användaren kan sedan antingen ta bort eller lägga till ytterligare delladdningar, beroende på vilken verkan som behövs. Och för att inte delladdningar ska bli överflödiga, så finns det två tändare till varje handgranat, säger Ian Kinley. ◀

FAKTA SHGR 56B

Vikt:	580 gram
Varav sprängmedel:	191 gram
Fördröjning:	3,2 sekunder
Höjd:	100 millimeter
Diameter:	70 millimeter

FAKTA SHGR 07

Vikt:	470 gram
Varav sprängmedel:	75 gram
Fördröjning:	4 sekunder
Höjd:	130 millimeter
Diameter:	69 millimeter
Antal splitter:	1900 stycken

FAKTA TRYCKHGR 09

Vikt:	440 gram
Varav sprängmedel:	3 x 85 gram
Fördröjning:	3,5 sekunder
Höjd:	160 millimeter
Diameter:	60 millimeter

Text och foto **Johan Lundgren/LEDS KOMM**

DE FICK OVÄNTAT BESÖK

En sen onsdag eftermiddag i augusti. Planet mot Ronneby lyfter snart. Ställföreträdande insatschef Berndt Grundevik är den som ansvarar för Försvarsmaktens beredskapskontroller och har bytt om till civila kläder för att resa så inkognito som möjligt.

På F 17, resans mål, har man ingen aning om vad som väntar.

SAMTIDIGT: På skrivbordet hos Försvarsmaktens vakthavande befäl, VBFM, ligger två A4-kuvert – ett vitt och ett brunt – som båda är stämplade "Hemligt, öppnas på order av ställföreträdande insatschef".

– I morgon klockan 5:45 ringer jag VBFM och ger order om att öppna det vita kuvertet. När han öppnat kuvertet

med instruktioner kontakter han vakthavande befäl på flygtaktisk stab, som i sin tur via krypto beordrar VB på F 17 att förbandet ska vara klart för beredskapskontroll om två timmar, berättar Berndt Grundevik.

Tidig torsdag morgon utlöser detta en febril aktivitet på förbandet. VB på F 17 plockar

fram sina larmlistor och sätter igång, övervakad av en kontrollant som redan i arla morgonen stått och väntat vid grindarna. "Kontrollera larmlistor, samla flottiljledningen, ring in erforderlig personal som ska vara klara för uppställning. Ytterligare instruktioner fås vid den samlade genomgången", lyder direktiven.

PÅ JOBBET

Ställföreträdande insatschefen anländer till F 17 strax före klockan åtta i sällskap av en inspektionsgrupp från flygtaktisk stab för genomgång i en av flottiljens byggnader.

En diger grupp från flottiljen finns samlad, så larmkedjan har uppenbarligen fungerat. En spänd förväntan råder. Flottiljchefen Lars Bergström och hans personal ser onekligen överraskade men förväntansfulla ut.

KOLL AV KEDJAN

OANMÄLDA beredskapskontroller är en del i arbetet med att öka den operativa effekten.

beredskapskontrollen som ett stöd för verksamheten.

– Jag vet att det även finns omständigheter som ligger utanför flottiljens kontroll och som kanske sköts av andra myndigheter. Är det något sådant som ger ”grus i maskineriet” är det mitt jobb att hjälpa till att lösa det från Högkvarteret.

Personalen delas upp i fyra tåter eller grupper med olika områden som ska utvärderas. Bland annat kollas laddningsberedskap för JAS 39 Gripen, ledningsförhållanden, underrättelse och säkerhetstjänst, skydd mot luftangrepp, drivmedelshantering och mot-

till den grupp som ansvarar för säkerheten på basen.

– Som av en ren händelse övade flottiljen spridning av flygplanen inom basen under gårdagen, vilket är bra, säger Berndt Grundevik.

Annars redovisas den samlade bedömningen i en hemlig rapport där både konstaterade styrkor och svagheter tas med, och eventuella brister ska åtgärdas omgående.

Dagen avslutas med en genomgång av de olika kontrollpunkterna och en sammanfattning av intrycken.

– Förbandet har löst det här på ett bra sätt. Jag har nu några

”Vi kommer att granska hur förbandet uppfyller ordersatt beredskap och löser därtill kopplade uppgifter.”

Syftet är bland annat att kontrollera kravsatta beredskapsförmågor enligt grundoperationsplanen. Berndt Grundevik ställer sig framför flottiljpersonalen och lägger fram förutställningarna:

– Vi kommer att granska hur förbandet uppfyller ordersatt beredskap och löser därtill kopplade uppgifter. Det viktiga är att testa hur systemet hänger ihop. Håller kedjans alla länkar och löses uppgifterna inom de ställda tidsramarna?

Berndt Grundevik understryker att förbandet ska se

tagning av strategiskt transportflyg, för att nämna några av kontrollpunkterna.

FÖRST F 17, SEDAN SKÅNE

STÄLLFÖRETRÄDANDE insatschefen följer med den grupp som inom en snäv tidsram ska klargöra och beväpna Gripenplanen med robotar. Han får också en kort föreläsning av de olika typer av vapen som finns att välja på.

Därefter är det en snabb förflyttning till en annan tåt som redovisar hur flottiljen leds under höjd beredskap och därefter

punkter som jag tar med mig för avdömning och som jag ska försöka lösa inom Högkvarteret, säger ställföreträdande insatschefen till den samlade personalen.

Därefter hoppar han in i sin bil för att fortsätta till Skåne och överraska nästa enhet, nämligen staben på militärregion syd i Revinge. För det var det som det bruna kuvertet på VBFM:s bord innehöll – ordern för nästa oanmälda beredskapskontroll.

Men det är en annan historia. ◀

Snabbmiddag för generalmajor.

Genomgång i Ronneby.

Ständigt med anteckningsblock i hand.

KOLL AV KEDJAN. Det Berndt Grundvik kontrollerar är att alla delar i kedjan sitter samman.

TILL SIST

"JAG GÅR MED FÖR ATT

Hans företrädare gick med tre gånger.

Och ÖB Micael Bydén delar Sverker Göransons syn på Försvarsmaktens deltagande i Pride.

– Det är en självklar manifestation för att visa var Försvarsmakten står, säger överbefälhavaren, som för första gången gick med i Pridetåget.

FÖRUTOM FÖRSVARSMAKTEN hade Försvarshögskolan, Försvarets materielverk och Rekryteringsmyndigheten samlats bakom föreningen HoF:s banderoll i det långa Pridetåget. Tillsammans utgjorde de ett 100-tal personer.

Det är tolfte gången som anställda i Försvarsmakten fanns med i Pridetåget. Alla delar av Försvarsmakten fanns representerade i tåget.

Och att överbefälhavaren går med i tåget är unikt i världen.

– För att få ut full effekt måste alla i Försvarsmakten kunna vara trygga med sig själva. Det är ett sätt att skapa ett starkare försvar, säger ÖB Micael Bydén.◀

Text och foto **Mattias Robertson/LEDS KOMM**

FAKTA: HUR ÄR DET I ANDRA LÄNDER – FEM NEDSLAG JORDEN RUNT

AUSTRALIEN

Har tillåtit öppet homosexuella och transpersoner att arbeta i den australiensiska försvarsmakten sedan 1992. Ett flertal undersökningar har konstaterat att det beslutet på intet sätt påverkat rekrytering, stridsmoral eller något annat. Den högst rankade officeren som är transperson är överstelöjtnant

Cate MacGregor. Sedan 2013 får personalen i den australiska försvarsmakten delta med uniform i Sydney Mardi Gras, vilket är landets största Prideparad.

NEDERLÄNDERNA

Var det första landet som förbjöd diskriminering mot HBTQ-personer i den nederländska försvarsmakten, vilket skedde 1974.

STORBRITANNIEN

Förbjöd homosexuella att arbeta i den brittiska försvarsmakten fram till 2000 och bedrev aktiva undersökningar och utredningar mot medarbetare som misstänktes vara homosexuella. 1999 fick 298 brittiska befäl, soldater och sjömän sparken för att de bedömts vara homosexuella.

Efter att fyra avskedade medarbetare fört sina ärenden till Europadomstolen för mänskliga rättigheter, där de fick rätt hävde det brittiska försvarsdepartementet förbudet.

ISRAEL

Har tillåtit öppet homosexuella i den israeliska försvarsmakten sedan 1993, i både vanliga armé-, flygvapen-,

DET HÄR ÄR VIKTIGT"

Överbefälhavaren gillade att gå i Pride.

och marina förband men också i specialförband.

TURKIET

Homosexualitet klassificeras vid mönstring vara en mental störning och homosexuella får inte arbeta i den turkiska försvarsmakten. Liknande förbud finns i länder som Kina, Vitryssland, Egypten, Nigeria och Jamaica.

Juho Pylvänäinen, stolt översergeant.

PYLVÄNÄINEN PREMIÄRGICK

Under Prideparaden i Helsingfors var översergeant Juho Pylvänäinen den förste som gick i uniform. Och han hoppas få sällskap av fler kollegor nästa år.

– Det är viktigt att visa att vi är hela finska folkets försvarsmak, säger han.

PÅ ANDRA SIDAN Östersjön arrangerades också en Prideparad i somras – men till skillnad från i Stockholm och Luleå var Juho den ende i uniform i sitt tåg.

– Hufvudstadsbladet skrev om försvaret och Pride ifjol. Då sa den finska försvarsmaktens kommunikationschef att det inte är förbjudet att delta i uniform. Vissa människor tror att Pridetåget är en politisk demonstration och enligt försvarets regler det är förbjudet att delta i sådana. Men Pride är inte en demonstration, det är en parad och fest.

Vilken blev responsen?

– Jag har faktiskt inte fått någon officiell respons, men enskilda människor inom försvaret har gett sitt stöd. Jag har också fått några hatfulla meddelanden från privatpersoner, men mest har jag fått positiv respons. Den finska försvarsmakten är väldigt heteronormativ, liksom språkbruket i den. Det förekommer fortfarande mycket "homoskämt", ofta omedvetet vilket kan påverka på ett negativt sätt.

Att ÖB går i Pridetåget är närmast självklart. När kommer hans finska kollega göra det samma?

– Det är svårt att säga när det händer, men kanske inte nästa år. Jag hoppas ändå att det kommer att hända så snart som möjligt och att det blir en självklarhet också i Finland. ◀

Text **Dag Enander/LEDS KOM**

Foto **Kira Hagström**

"DET ÄR ALLTID DE BÄSTA SOM SLUTAR"

VARFÖR FINNS ENS det uttrycket? Borde inte det motsatta vara sant?

Det har skrivits och diskuterats om förbandens tillstånd och akademiseringen av officersutbildningens vara eller inte vara. Något som däremot inte varit lika aktuellt i samtalen är hur vi idag formar framtidens försvarsmakt utifrån befordringar: Hur väljer vi framtidens chefer? En alltför vanlig attityd är att vi är bäst av alla på ledarskap, chefsfostran och att förädla våra officerare. Så var kommer det inledande citatet ifrån?

Från soldaterna. När de på flera håll, oberoende av varandra berättar om de verkliga skälen bakom en stor andel uppsägningar och befattningsbyten blir bilden klarare. De officerare som kör sina soldater hårdast blir i högre utsträckning beförade än de vars

soldater vill följa sina chefer in i stridens helvete. Samtidigt mår många soldater psykiskt dåligt på jobbet och använder svepskäl när de söker annan anställning, studier eller är sjuka enstaka dagar.

ATT HÄVDA ATT vissa inte är kärva nog att klara soldat- eller officerslivet när de påtalar psykisk ohälsa är inte bara dåligt ledarskap, utan även skadligt för organisationen.

Inget system är perfekt så länge människor är inblandade, men det finns enkla metoder att få fram de chefer som underlydande kommer följa bortom helvetets portar.

● Ett: Kräv återkommande feedback från DUC:s underställda om dina DUC. Av DUC får du bara reda på vad den individen vill förmedla. Av deras underställda får du reda på hur deras ledarskap

är. Ingen vill följa någon som ser underställda som en karriärsresa att förbruka.

● Två: Kartlägg psykisk ohälsa med hjälp av Försvarshälsan. Gör det även bakåt 3-5 år i tiden med den personalen som sagt upp sig, begärt transport, tjänstledighet eller ändrat sina anställningsförhållanden.

● Tre: Lägg ihop båda punkterna ovan och använd detta som beslutsunderlag inför befordran, befattningsbyte och lönesättning. Den sammantagna bilden detta ger kommer med all sannolikhet inte vara den verklighet vi vill ha på våra förband, men vi måste agera utifrån faktum och inte åsikt.

Framtidens chefer och framtidens Försvarsmakt bestäms i dag.

Daniel Johansson

SEX ÄR GANSKA BRA ÄNDÅ

I FÖRRA NUMRET av Försvarets forum kunde vi läsa om Flygvapnet – en pigg 90-årig. En bra rubrik. Men Flygvapnet är inte bara piggt – det är just nu även oerhört vasst.

Sedan årsskiftet har vi sex insatsberedda stridsflygdivisioner.

Det låter kanske inte mycket, men tack vare ett extremt högkvalitativt flygsystem, avancerade stödfunktioner och kompetent personal, så motsvarar det mer. Mer i praktiken.

Under de senaste åren har svenska flygstridskrafter deltagit i flera internationella övningar och även i skarpa insatser. Flygsystemet är också kompatibelt med internationell standard. Bara att jacka in när vi behövs. Men nu gäller det att fokusera på den nationella arenan. Styrningarna är väldigt tydliga och relevanta.

Att verka för vårt nationella försvar är, och har alltid varit, vår huvuduppgift. Det är det vi är bäst på och det är det vi ska vara bäst på. Visst finns det utmaningar inom till exempel logistik och ledning, men det är hanterbart. Vi är bra på att hitta lösningar.

FLYGVAPNET HAR EN tradition av att vara ett team. Flygunderhåll, underrättelsetjänst, stridsledning och luftbevakning, vädertjänst, bastjänster, samband och informationssystem, ledning, logistik och andra stödfunktioner verkar tillsammans.

Tillsammans försvarar vi Sverige i luften. Tillsammans med armé och marin förvarar vi hela Sverige.

Med det nya radarjaktvapnet Meteor, förbättrade radarfunkti-

oner och stridsledningsfunktioner, är JAS39-systemet livsfarligt. För en motståndare alltså.

Och det är ju det som är hela poängen med ett försvar: att vara så pass avskräckande så att ingen ens överväger att angripa. Att det får fortsätta att vara fred.

Och fred är bra.

Men aldrig självklart.

Så sex är ganska bra ändå. Sex stridsflygdivisioner alltså. Men det får inte bli färre. Absolut inte färre för då faller konceptet. Min erfarenhet, efter snart 25 år på totalt sex (sammanskräddade) olika stridsflygdivisioner, är att reduktionen är jätteviktig och därför går det inte att vara färre.

Johan Lindqvist/F7

SKRIV EN INSÄNDARE! Helst kort, inte längre än 1000 tecken och mejla till ff-red@mil.se före den 30 september.

FLER FRÅGOR TILL FÖRVALTAREN

Har du också en fråga om Försvarsmaktens uniformer, traditioner eller liknande? Ställ den till Patrik! Mejla frågan till ff-red@mil.se så kommer svaret i ett kommande nummer av Försvarets forum.

FÖRST TVÅ FRÅGOR OM BÄRANDE: AV YRKESBAND OCH AV VISSA UTLÄNDSKA ORDNR.

Låt oss börja med bärande av yrkesband, där jag tillsvidare vill jag hänvisa till gällande uniformsbestämmelser. Man kan med fog påstå att det är ganska många regler att hålla i minnet och att det finns behov av att göra bruket av yrkesband mer enhetligt och tydligt. Som en konsekvens av kommande uppdatering av FM Personalinstruktion till handbok Personaltjänst och revidering av några av Försvarsmaktens föreskrifter kommer bestämmelserna för bärande av yrkesband att revideras.

Sedan frågan om vad som gäller för bärande av vissa utländska ordnar. Ämnet är kopplat till vedertagen praxis och i förlängningen även till mellanstatliga relationer. Militär personal får endast bära utmärkelsetecken som upptas i gällande uniformsbestämmelser eller efter beviljat personligt bärandetillstånd.

UNDRAN OM YTSTRID

Jag undrar vad som kommer hända med ytstridsmärket i brons/guld? Kommer det vara möjligt för sjömän att ta guldmärket? I så fall, vilka är kraven?

Nicklas Byström

FÖRVALTARE LAESTADIUS SVARAR:

Chefen för 3. sjöstridsflottiljen ansvarar för examinationsbestämmelserna för facktecknet "ytstridsmärket". Beslut om nya examinationsbestämmelser togs i mars 2015 och i korthet innebär dessa att ytstridsmärket i brons inte längre tilldelas utan all sjökommenderad personal genomför utbildning och examineras mot ytstridsmärket i guld. Den som har tilldelats ytstridsmärket i brons får bära tecknet intill densamme åter mönstras ombord och kan genomföra examination för guldmärke. All nyexaminering för tilldelning av facktecknet ställer samma krav oavsett om individen har haft bronsvalören eller inte.

MODELL ÄLDRE

Varför är det så att flottans parad-dräkt m/ä inte får användas annat än vid framförandet av Vasaorden? Endast officerare som varit fartygschefer för Vasaorden får använda denna existerande uniform? Arméns m/ä får dock användas av en bredare kader. Varför behandlas försvarsgrenarna så olika? Självklart borde flottans paraduniform m/ä få användas av samtliga sjöofficerare som så kallad tillåten uniform.

Rickard Berg

FÖRVALTARE LAESTADIUS SVARAR:

Flottans paraduniform m/1878 liksom paraduniform m/1886 och m/1895 med musikvarianter för Livgardet utgör fastställda uniformer i Försvarsmakten. De anskaffas för genomförande av viss stats- och förbandsceremoniell verksamhet. Detta skiljer dem från det som i dagligt tal benämns som m/ä och som i gällande uniformsbestämmelser samlas under begreppet historiska uniformer.

Livgardets paraduniformer får efter förbandschefers bestämmande brukas vid till exempel vid enskilda giftemål eller om det för visst tillfälle är lämpligt att representera Livgardet med paraduniform. Utanför tjänsten får fartygschefen och övriga officerare vid kungaslupen Vasaorden bära paradfrack som sällskapsdräkt enligt sin förbandschefers bestämmande. Utifrån gällande bestämmelser så stämmer det inte att stridskrafterna behandlas olika utan snarare att Försvarsmakten behållit paraduniform för Livgardet och tjänstgörande officerare vid Vasaorden för att lösa uppgiften statsceremoniell verksamhet. De precis som övriga får inte representera myndigheten annat än i uniform av respektive fastställd modell.

SE DEN CIVILA SERGEANTENS KOMPETENS

FÖRSVARET AV SVERIGE kommer i framtiden att skötas av en ännu mera delad grupp av soldater som tjänstgör i olika etapper; vissa kontinuerligt, vissa tidvis och andra som genuina reservister som rycker in på repövningar under några veckor om året. Detta kräver en förändring i organisationskulturen, då någon som tjänstgör några veckor i året ändå kan veta mest om en specifik förmåga som är viktig för försvaret av Sverige. Allt detta följs med intresse i Finland, speciellt när

försvarsmaktens krigstida organisation. Det som ännu är under arbete är att få både system och organisation att inse att en löjtnant i reserven kan veta mera om cyber än någon anställd i Försvarmakten, bortsett kanske från sergeanten i reserven, som är en av världens bästa hackers. Det finns andra motsvarigheter, till exempel befattningar där ingående kunskaper inom kommunikation och sociala medier är centrala. Detta betyder att sergeanten i reserven kanske behöver

”Finland försöker få in få den bästa privata sektorns kompetenser in i försvarsmaktens krigstida organisation.”

samarbetet länderna emellan nu fördjupas.

En del av samarbetet är att lära sig från varandras erfarenheter och lösningar. För Finlands del är vi glada att vårt försvar och säkerhet nu är starkare på grund av koncept vi kopierat från Sverige och anpassat till finska förhållanden (till exempel totalförsvaret). Även om våra personalförsörjningssystem i framtiden kommer att förbli olika, finns det några finska erfarenheter som kan tänkas vara nyttiga att reflektera över.

I FINLAND HAR vi sedan 1942 haft en enhetlig officerskår, det vill säga en reservofficer med kaptens grad är lika värd som en stamanställd kapten. Förändringen var viktig under krigstiden, men i praktiken gjorde decennierna efter kriget, att de stamanställda officerarna och reservofficerarna skildes i olika kaster. Detta hade inga större negativa konsekvenser, så länge som reservofficerare i praktiken ”bara” förväntades vara chefer för taktiska enheter. I nutida konflikter och krig är detta paradigmet föråldrat: individer eller grupper av reservister kan ha kompetenser som är kritiska för försvaret, men som inte finns hos försvarsmaktens anställda militärer.

I Finland har man redan en tid jobbat med att få den bästa privata sektorns kompetenser in i

tillgång till särskilda underrättelser eller försvarsplaner som tidigare varit en exklusiv domän för anställda officerare på generalstabsnivå.

SVERIGE HAR EN unik möjlighet, som en del av den förestående förändringen i personalförsörjningssystemet, att med utgångspunkt i både ett praktiskt och organisationskultursperspektiv ta hänsyn det faktum att hur många dagar man jobbar med uniform under året inte är den mest relevanta måttstocken för hur mycket tillit som måste ges till en individ, när uppgiften är att försvara det egna landet!

Charly Salenius-Pasternak är forskare vid Utrikespolitiska Institutet i Helsingfors, vars uppgift är att att producera högklassigt och faktabaserat material för det vetenskapliga samfundet, politiska beslutsfattare och för samhällsdialogen. Institutets forskare deltar i den aktuella

debatten genom att skriva artiklar för dagstidningar och tidskrifter och för publikationer inom sitt fack. Han gjorde sin värnplikt vid Nylands brigad som kustjägare.

Foto: Jimmy Groona/ComCam

MER ÄN NAMN PÅ EN VÄGG

När Flygvapnet firade 90 år den 1 juli, hölls också en minnesstund i Flygvapnets minneshall som ligger i Tre Vapen på Östernalm. Här återfinns inskriptioner över alla de som omkommit i flygtjänst i Försvarsmakten, från första världskriget till 2007 – nästan 1 000 namn. Längst ned, under alla namn står en mening ur Uppenbarelseboken. "De älskade icke livet så att de drogo sig undan döden.". Det gäller fortfarande, för oss alla.

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

**ÄR DU SANNOLIKT ALDRIG,
FÖRVÅNANSVÄRT OM NÅGONSIN,
FÖRMODLIGEN MEST TROLIGTVIS INTE
BLIVANDE RÖJDYKARE?**

Sök på jobb.forsvarsmakten.se senast den 30 september